Życie w kredycie

Przewodnik nie tylko dla zadłużonych

www.zyciewkredycie.pl

Publikacja jest częścią kampanii „Edukacja finansowa – zapobieganie nadmiernemu zadłużeniu” realizowanej na zlecenie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Wykonawca kampanii

Stowarzyszenie Krzewienia Edukacji Finansowej
ul. Legionów 126, 81-472 Gdynia
tel. 58 624 98 72, fax: 58 624 98 75
e-mail: skef@skef.pl
www.skef.pl

Informacje dotyczace projektu oraz tematyki nadmiernego zadluzenia dostepne sa na stronie www.zyciewkredycie.pl

Opracowanie – specjaliści Ośrodków Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego (ODFiK):
Magdalena Głowacka
Waldemar Szkiela
Sylwia Koszyk
Katarzyna Kołodziejczyk
Iwona Karmasz
Monika Marchalewska

Projekt i skład:
Wojciech Kruk

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Urzŕd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa
tel. 22 55 60 800
e-mail: uokik@uokik.gov.pl
www.uokik.gov.pl

Projekt finansowany ze środków Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Warszawa 2012

ISBN: 978-83-60632-79-6

Copyright by Urzŕd Ochrony Konkurencji i Konsumentó w

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Życie w kredycie

Przewodnik nie tylko dla zadłużonych

Spis treści

1. Konsument i jego kredyt ... 3
1.1 Kredyt a pożyczka ... 4
1.2 Kredyt konsumencki ... 5
1.3 Koszty kredytu konsumenckiego ... 6
1.4 Zmiany przepisów o kredycie konsumenckim ... 8
1.5 Zabezpieczenie kredytu ... 13
1.6 Inne rodzaje kredytów konsumenckich ... 14
1.7 Podsumowanie. ... 15
2. Jak zostać wiarygodnym kredytobiorcą? ... 17
2.1 Planowanie domowego budżetu ... 17
2.2 Gospodarowanie zasobami finansowymi ... 19
2.3 Jak uzyskać pozytywną historię kredytową? ... 21
2.4 Podsumowanie ... 24
3. Gdzie i po jaki kredyt? ... 25
3.1. Instytucje udzielające pożyczek i kredytów ... 25
3.2 Obowiązki informacyjne kredytodawców ... 29
3.3 Obowiązki kredytobiorców ... 32
3.4 Wcześniejsza spłata kredytu ... 33
3.5 Odstąpienie od umowy o kredyt konsumencki ... 34
3.6 Podsumowanie ... 35
4. Problem ze spłatą rat kredytowych ... 37
4.1 Co powoduje, że kredytobiorcy wpadają w pętlę zadłużenia? ... 37
4.2 Historia mojego zadłużenia ... 38
4.3 Co zrobić w sytuacji nadmiernego zadłużenia? ... 39
4.4 Rady psychologa. Jak poradzić sobie z psychicznym dyskomfortem związanym z zadłużeniem? ... 40
4.5 Firma pożyczkowa - czy szybka pożyczka rozwiąże Twój problem, czy Cię pogrąży? ... 41
4.6 Zjawisko „spirali zadłużenia” ... 42
4.7 Konsekwencje niedotrzymania warunków umowy kredytowej ... 42
4.8 Wierzyciele ... 46
4.9 Pojęcie upadłości konsumenckiej ... 48
4.10 Podsumowanie ... 48
5. Słowniczek pojęć finansowych ... 50
6. Gdzie szukać pomocy? ... 57
7. Bibliografia ... 59

Nie ma nic nagannego w pożyczaniu pieniędzy, pod warunkiem jednak, że przy podejmowaniu tego typu działań będziemy kierować się rozsądkiem. Decyzja o wzięciu kredytu, po przeanalizowaniu wszystkich argumentów za i przeciw, może umożliwić nam zrealizowanie naszych celów, takich jak np. zakup niezbędnego sprzętu AGD, samochodu, wymarzonego mieszkania czy domu. Jeśli posiadamy pełną świadomość tego, czym jest kredyt i zdajemy sobie sprawę z konsekwencji zaciągania zobowiązań, z pewnością będziemy rozsądniej podejmować decyzje i na bieżąco analizować swoją sytuację finansową.

Ilość kredytów konsumpcyjnych udzielonych w kolejnych miesiącach lat 2008–2012 (w tyś. sztuk)

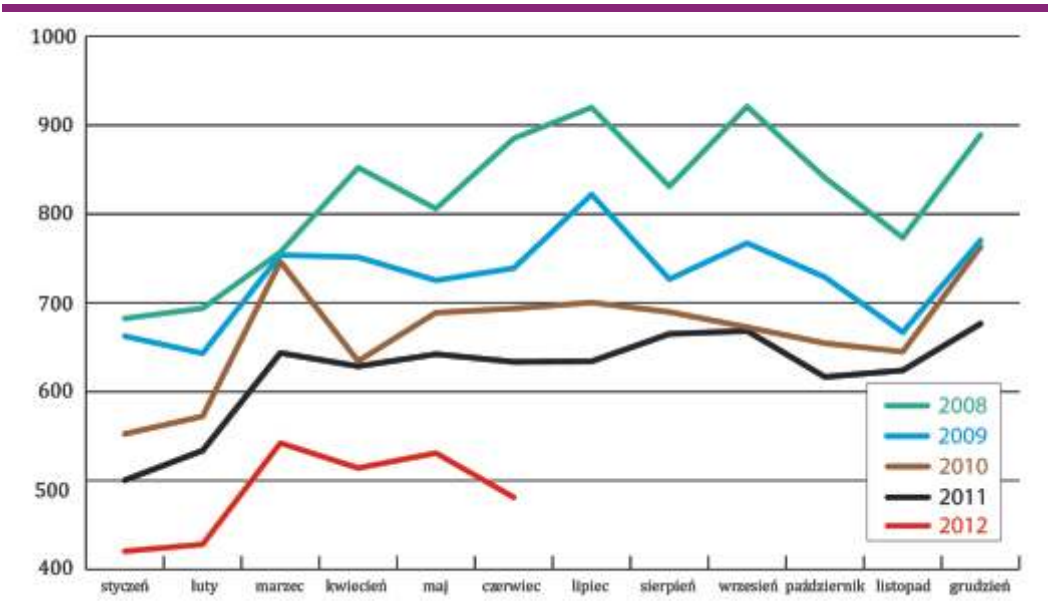

Zródlo: BIK S.A.

1.1 Kredyt a pożyczka

Kredyt to kwota środków pieniężnych, którą instytucja finansowa (np. bank lub SKOK) zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie pod warunkiem, iż zostanie ona spłacona wraz z odsetkami w terminach ustalonych w umowie. Kredyt otrzymamy, gdy instytucja finansowa pomyślnie zweryfikuje naszą zdolność kredytową. Będzie to oznaczać, że posiadamy realną możliwość spłaty rat. Może się zdarzyć, że będziemy wnioskować o 10 tys. zł, a bank zaproponuje nam kredyt w wysokości jedynie 5 tys. zł, uzasadniając to naszą zdolnością kredytową. Kredytodawca jest zobowiązany do dokonania oceny ryzyka kredytowego konsumenta.

W odniesieniu do kredytu bardzo często zamiennie używamy określenia pożyczka, jednak te pojęcia różnią się od siebie.

Pożyczka regulowana jest przepisami Kodeksu cywilnego i ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim[1], a udzielającym pożyczkę może być osoba fizyczna bądź instytucja będąca właścicielem pieniędzy. Podstawowe różnice pomiędzy tymi dwoma pojęciami ukazane są w poniższej tabeli.

Tabela 1. Kredyt a pożyczka - porównanie

	Kredyt	Pożyczka
Prawo udzielania	Banki, SKOK-i.	Banki, SKOK, przedsiębiorcy, osoby fizyczne, prawne i inne instytucje (warunek: pożyczkodawca jest właścicielem pożyczanych pieniędzy lub rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku).
Termin zwrotu/spłaty	Zawsze oznaczony.	Nie musi być oznaczony.
Własność przekazanego kapitału	Przekazane pieniądze są oddawane do czasowej dyspozycji kredytobiorcy, lecz nie są one jego własnością.	Przekazane pieniądze lub rzeczy oznaczone tylko co do gatunku stają się własnością pożyczkobiorcy.
Koszty udzielenia	Często: prowizja, oprocentowanie naliczone od wysokości udzielonego kredytu, opłata przygotowawcza, ubezpieczenie.	Mogą być odpłatne lub nieodpłatne.
Forma umowy	Obowiązek zawarcia na piśmie.	Brak wymaganej formy, chyba że wartość pożyczki przekracza 500 zł, wówczas umowa powinna być sporządzona na piśmie dla celów dowodowych.
Cel kredytowania	Określony we wniosku kredytowym.	Dowolny

Źródło: opracowanie własne

[1] Dz.U. 1964, nr 16, poz.93 ze zm.; Dz.U. 2011, nr 126, poz. 715 ze zm.

1.2 Kredyt konsumencki

Jednym z najbardziej popularnych kredytów jest kredyt konsumencki oferowany konsumentom w celu finansowania np. codziennych wydatków, wyjazdu wakacyjnego, zakupu samochodu i innych towarów oraz usług niezwiązanych z działalnością gospodarczą. Kwota takiego kredytu nie może przekraczać 255 550 zł albo równowartości tej kwoty wyrażonej w obcej walucie. Nie ma określonej kwoty, poniżej której kredyt taki nie byłby objęty przepisami ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim. Jest to nowa ustawa, która obowiązuje od dnia 18 grudnia 2011 r. Uchyliła ona wcześniejszą ustawę z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim[2]. Jej przepisy mają zastosowanie do umów o kredyt konsumencki zawartych przed dniem 18 grudnia 2011 r. Różnice pomiędzy starym a nowym systemem prawnym zostały omówione szerzej w punkcie 1.4.

Ustawa o kredycie konsumenckim gwarantuje kredytobiorcy następujące prawa:

Prawo do rzetelnych informacji zawartych w reklamie - w reklamie zawierającej dane dotyczące kosztu kredytu należy zawrzeć również informacje o stopie oprocentowania wraz z wyodrębnionymi opłatami uwzględnionymi w całkowitym koszcie kredytu, całkowitej jego kwocie oraz rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania. Za podanie tych informacji jest odpowiedzialny nie tylko kredytodawca, ale również pośrednik kredytowy.

Kredytodawca lub pośrednik finansowy przed zawarciem umowy o kredyt jest zobowiązany przekazać konsumentowi formularz informacyjny. W dokumencie tym klient znajdzie wszelkie istotne informacje, m.in. o wysokości oprocentowania, całkowitym koszcie kredytu lub pożyczki, wymaganych zabezpieczeniach, obowiązkowych ubezpieczeniach.

Pośrednik kredytowy musi informować konsumenta przed zawarciem umowy o współpracy z danym kredytodawcą oraz o wszystkich należnych za jego usługi opłatach.

Prawo do otrzymania bezpłatnego projektu umowy o kredyt konsumencki.

Prawo do pełnej informacji na temat kredytu - kredytodawca lub pośrednik kredytowy zobowiązany jest udzielić konsumentowi wszelkich wyjaśnień dotyczących treści informacji przekazanych przed zawarciem umowy oraz postanowień zawartych w umowie.

Prawo do odstąpienia od umowy o kredyt - mamy możliwość odstąpienia od umowy w terminie 14 dni od daty jej podpisania bez podawania przyczyny. Aby kredytobiorca mógł skorzystać z przysługującego mu prawa, musi doręczyć na adres wskazany przez kredytodawcę lub pośrednika kredytowego pisemne oświadczenie o odstąpieniu od umowy (kredytobiorca wzór takiego oświadczenia powinien otrzymać od kredytodawcy lub pośrednika w momencie podpisywania umowy). Termin zostaje zachowany, jeśli wyśle się oświadczenie przed jego upływem. Jeśli kredyt został już wypłacony konsumentowi, oprócz złożenia oświadczenia o odstąpieniu, jest on zobowiązany niezwłocznie zwrócić całą kwotę kredytodawcy wraz z odsetkami za okres od dnia wypłaty kredytu do dnia spłaty kredytu, nie później niż w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Odsetki są jedynym kosztem, który konsument ponosi w związku z odstąpieniem od umowy.

[2] Dz. U. 2001 r., nr 100, poz. 1081 ze zm.

Prawo do otrzymania w każdym czasie bezpłatnie harmonogramu spłaty.

Prawo do wcześniejszej spłaty - kredytobiorca uprawniony jest do spłaty całości lub części kredytu przed terminem określonym w umowie. Kredytodawca nie może uzależniać wcześniejszej spłaty od poinformowania go o tym fakcie przez konsumenta. Kredytodawcy - w określonym w ustawie przypadku - będą mogli pobrać rekompensatę za wcześniejszą spłatę zaciągniętego kredytu, jednak w wysokości nie większej niż 1 proc. spłacanej przedterminowo kwoty.

Prawo do rozliczenia kosztów kredytu z tytułu wcześniejszej spłaty - w przypadku spłaty całości kredytu przed terminem- całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy.

W przypadku wcześniejszej spłaty zobowiązania bank czy inna instytucja ma 14 dni na rozliczenie się z kredytobiorcą. Warto tego dopilnować osobiście!

1.3 Koszty kredytu konsumenckiego

Decydując się na kredyt konsumencki, musimy być świadomi, ile będzie nas on kosztował, czyli jaki będzie całkowity koszt kredytu. Pojęcie to oznacza wszystkie koszty wraz z odsetkami i innymi opłatami, np. ubezpieczeniem, prowizjami, które musimy ponieść w związku z umową o kredyt. Jeżeli mamy problemy z oceną całości kosztów, zamiast o oprocentowanie pytajmy o wysokość rat. Ich kwotę i liczbę znacznie łatwiej porównać i w ten sposób ocenić oferty.

Warto też zapytać o rzeczywistą roczną stopę oprocentowania, która jest wskaźnikiem wyrażonym jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym, informującym o tym, ile faktycznie będzie kosztować nas kredyt.

Co składa się na całkowity koszt kredytu?

Oprocentowanie jest w istocie najwyższym kosztem korzystania z kredytu, jest więc dobrze zapoznać się z różnymi ofertami kredytodawców, bowiem umożliwia to porównanie kosztów kredytu. Oprocentowanie kredytu podawane jest zwykle przez instytucje finansowe, jako oprocentowanie nominalne, to jest koszt kredytu w ujęciu rocznym. Nie obejmuje ono innych opłat związanych z przyznaniem kredytu, takich jak: opłata za rozpatrzenie wniosku kredytowego, prowizja od udzielonego kredytu, koszty związane z obsługą kredytu, itp.

Oznacza to, że oprocentowanie nominalne stanowi tylko jeden z elementów wpływających na wysokość raty kredytowej. Maksymalne dozwolone przepisami oprocentowanie nie może przekroczyć czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (na dzień 24.08.2012 r. stopa lombardowa wynosiła 6,25%, a więc maksymalne oprocentowanie to 25%)[3].

Kredyt może być oprocentowany według stałej lub zmiennej stopy procentowej. Stała stopa oznacza, że podczas spłaty kredytu oprocentowanie nie może ulec zmianie. Inaczej jest w przypadku zmiennej stopy procentowej, kiedy to w trakcie umowy stopa procentowa może się zmieniać. Oznacza to, że wysokość naszej raty może być różna w różnych okresach trwania umowy. Wpływ na tą zmianę ma najczęściej zmiana stóp procentowych NBP.

Odsetki

Na podstawie określonego przez bank czy SKOK oprocentowania kredytobiorca płaci odsetki za korzystanie z kredytu. Im większa kwota kredytu, wyższe oprocentowanie i dłuższy okres na jaki zaciągnęliśmy kredyt, tym łączna suma odsetek do zapłaty zwiększa się. Kredyt spłacamy w ratach, na które składają się raty kapitałowe i raty odsetkowe. Rata kapitałowa jest równa kwocie kredytu podzielonej przez liczbę rat.

Przykład: chcemy zaciągnąć kredyt w wysokości 2 tys. zł na okres 12 miesięcy, przy oprocentowaniu 15% i założeniu, że są to raty równe. Odsetki takiego kredytu wyniosą 166,21 zł. Gdyby tę samą kwotę spłacać przez 24 miesiące, koszty wyniosłyby 327,38 zł. Wynika z tego, że im dłuższy okres kredytowania tym wyższa kwota odsetek. Warto również zauważyć, że z biegiem czasu spłacamy coraz mniejsze odsetki, a coraz więcej kapitału.

Wysokość odsetek i innych kosztów kredytu możemy sami wyliczyć, korzystając z jednego z kalkulatorów kredytowych dostępnych w Internecie, np. ze strony internetowej www.infor.pl/kalkulatory.

Oprócz odsetek do dodatkowych opłat, które składają się na koszt kredytu, zaliczamy:

- prowizja - to wynagrodzenie dla instytucji finansowej za udzielenie kredytu. Naliczane jest procentowo od wartości przedmiotu transakcji lub kwotowo. Prowizję płacimy jednorazowo od całej pożyczonej sumy;
- opłata przygotowawcza - pobierana jest (choć nie zawsze) przez instytucje finansowe za rozpatrzenie wniosku oraz przygotowanie i zawarcie umowy kredytowej;
- ubezpieczenie - to dodatkowa umowa, która ma na celu ochronę przed ryzykiem niemożności spłaty kredytu (Więcej na temat ubezpieczenia w pkt. 1.5).

[3] Źródło: art. 359 Kodeksu Cywilnego (Dz. U. 1964, nr 16, poz. 93 ze zm.) Zobacz także: www.nbp.pl

Rzeczywista roczna stopa procentowa (RRSO) to całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym. Przy wyznaczaniu oprocentowania rzeczywistego instytucje finansowe uwzględniają: okres trwania pożyczki, odsetki, różne prowizje i opłaty ponoszone w związku z kredytem oraz koszty ubezpieczenia kredytu.

Wbrew powszechnej opinii RRSO nie stanowi sumy oprocentowania nominalnego i prowizji bankowej. RRSO jest zdecydowanie bardziej obiektywnym wyznacznikiem atrakcyjności kredytu niż oprocentowanie nominalne.

Wszystkie dane o kosztach kredytu powinien zawierać formularz informacyjny, który kredytodawca lub pośrednik kredytowy ma obowiązek wręczyć konsumentowi przed zawarciem umowy. Wszyscy kredytodawcy powinni wypełniać go w ten sam sposób. Na jego podstawie możemy podjąć świadomą decyzję w sprawie zaciąganego kredytu, a także z łatwością porównywać oferty różnych przedsiębiorców.

1.4 Zmiany przepisów o kredycie konsumenckim

Różnice pomiędzy starym a nowym systemem prawnym

Obecnie obowiązująca ustawa o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. weszła w życie w dniu 18 grudnia 2011 r. i dotyczy ona umów zawartych po tej dacie. Do umów o kredyt zawartych przed dniem 18 grudnia 2011 r. mają zastosowanie przepisy obowiązujące w dniu zawarcia umowy, a mianowicie przepisy ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 20 lipca 2001 r.

Tabela 2. Porównanie aktualnej ustawy o kredycie konsumenckim z ustawą obowiązującą przed dniem 18 grudnia 2011 r.

	Ustawa z dnia 20 lipca 2001 r.	Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. obecnie obowiązująca
Ustawa o kredyt konsumencki dotyczy tylko i wyłącznie kredytów o wartości:	Do 80 tys. zł (lub ich równowartości w walucie obcej), w tym kredytów hipotecznych do wartości 80 tys. zł.	Do 255,55 tys. zł (lub ich równowartości w walucie obcej) oprócz kredytów zabezpieczonych hipoteką (za wyjątkiem przepisów dot. informacji udzielanych konsumentowi). Ograniczenie limitu 255,55 tys. zł nie dotyczy jednak kredytów hipotecznych.
Odstąpienie od umowy	W ciągu 10 dni od daty jej podpisania bez podania przyczyny, niezwłocznie powinien nastąpić zwrot pieniędzy. Uiszczona opłata przygotowawcza nie podlegała zwrotowi.	W ciągu 14 dni od jej zawarcia bez podania przyczyny, a zwrot pieniędzy winien nastąpić niezwłocznie, nie później niż 30 dni. Konsument będzie musiał zapłacić odsetki od kapitału za czas, w którym korzystał z kredytu.
Prawo do wcześniejszej spłaty kredytu konsumenckiego	Konsument jest uprawniony do spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie. Termin dokonania spłaty powinien odpowiadać terminom wnoszenia rat określonym w umowie. Konsument jest obowiązany poinformować kredytodawcę o zamiarze wcześniejszej spłaty kredytu najpóźniej w terminie 3 dni przed jej dokonaniem.	Konsument ma prawo w każdym czasie do spłaty całości lub części kredytu przed terminem określonym w umowie. Kredytodawca nie może uzależnić wcześniejszej spłaty kredytu od jego poinformowania przez konsumenta.
Obowiązek kredytobiorcy w przypadku przedterminowej spłaty kredytu	Jeżeli konsument spłaca kredyt przed terminem, wówczas w przypadku: 1) kredytu oprocentowanego - nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu; 2) kredytu nieoprocentowanego - konsument ma prawo do zmniejszenia zapłaconych kredytodawcy prowizji i opłat proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas korzystania z kredytu.	W przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, nawet gdyby konsument poniósł je przed tą spłatą.
Czy kredytodawca ma prawo pobrać opłatę za wcześniejszą spłatę kredytu?	Kredytodawca nie może pobierać opłaty za wcześniejszą spłatę kredytu.	Kredytodawca, przy spełnieniu określonych warunków, będzie miał prawo do pobrania od konsumenta prowizji, której wysokość nie może przekraczać 0,5% lub 1% spłacanej przed terminem części kwoty kredytu. Dotyczy to okresu, w którym stopa oprocentowania jest stała.
Opłaty i prowizje	Łączna kwota wszystkich opłat, prowizji oraz innych kosztów związanych z zawarciem umowy o kredyt konsumencki, z wyłączeniem kosztów związanych z ustanowieniem, zmianą lub wygaśnięciem zabezpieczeń i ubezpieczeń, nie może przekroczyć 5% kwoty udzielonego kredytu konsumenckiego.	Nowe przepisy likwidują maksymalny próg 5 % łącznej kwoty wszystkich opłat, prowizji oraz innych kosztów związanych z zawarciem umowy o kredyt konsumencki.

	Ustawa z dnia 20 lipca 2001 r.	Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. obecnie obowiązująca
Formularz informacyjny	Brak	Formularz informacyjny powinien zawierać wszystkie podstawowe informacje o kredycie, takie jak m.in.: imię, nazwisko (nazwa) i adres (siedziba) kredytodawcy i pośrednika kredytowego; rodzaj kredytu; czas obowiązywania umowy; stopa oprocentowania kredytu; całkowita kwota kredytu; terminy i sposób wypłaty kredytu; rzeczywista stopa oprocentowania; zasady i terminy spłaty kredytu; inne koszty pożyczki; całkowita kwota do spłaty; wymagane zabezpieczenia; obowiązkowe ubezpieczenia; informacja o stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego; informacja o skutkach braku płatności, o prawie do odstąpienia od umowy, prawie do spłaty kredytu przed terminem, prawie do bezpłatnego otrzymania projektu umowy; prowizja za wcześniejszą spłatę. Na ich podstawie konsumenci będą mogli podjąć świadomą decyzję odnośnie zaciąganego kredytu, a także z łatwością porównywać oferty różnych kredytodawców.
Projekt umowy kredytowej	Nie ma obowiązku przekazywania projektu umowy.	Na wniosek konsumenta kredytodawca ma obowiązek przekazać bezpłatnie projekt umowy kredytowej, którą możemy podpisać w późniejszym terminie.
Reklama	Kredytodawca reklamuje wybrane parametry, aby przedstawić swoją ofertę jak najbardziej korzystnie, ale musi to być zgodne z ustawą z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdzia³aniu nieuczciwym praktykom rynkowym[4]	Kredytodawca musi oprzeć parametry promowanego kredytu na warunkach, na podstawie których spodziewa się zawrzeć co najmniej dwie trzecie umów danego rodzaju.

Zródlo: Ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim Dz. U. 2001, nr 100, poz. 1081 ze zm.; Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim Dz. U. 2011, nr 126, poz. 715 ze zm.

Kredyt konsumencki a kredyt hipoteczny

Kredyt hipoteczny jest to kredyt zabezpieczony hipoteką na nieruchomości, a środki z tego kredytu przeznaczone są na cele określone w umowie - na zakup nieruchomości, budowę domu lub nabycie mieszkania. Zabezpieczyć hipoteką można również pożyczkę hipoteczną, która zaciągnięta może być na dowolny cel. Okres kredytowania tego rodzaju zobowiązań rozciąga się z reguły na dłuższy okres, przeważnie do 30 lat, choć zdarzają się również kredyty z okresem pięćdziesięcioletnim. Wyższa jest też kwota kredytu i często kredytodawcy określają minimalną kwotę kredytu, jaką można otrzymać. Oprocentowanie kredytu hipotecznego jest niższe w stosunku do kredytów konsumenckich.

[4] Dz. U. 2007 r., nr 171 poz. 1206 ze zm.

Kredyt hipoteczny regulują przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe[5] oraz przepisy ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, głównie w zakresie obowiązkowych informacji udzielanych konsumentowi przed zawarciem umowy o kredyt na formularzu informacyjnym, danych jakie powinna zawierać umowa oraz sankcji darmowego kredytu w przypadku nie zawarcia wszystkich danych wymaganych w umowie kredytowej.

Informacje udzielane na etapie przed zawarciem umowy to:

1) imię, nazwisko (nazwa) i adres (siedziba) kredytodawcy i pośrednika kredytowego;
2) rodzaj kredytu;
3) czas obowiązywania umowy;
4) stopa oprocentowania kredytu, zasady jej ustalania oraz warunki jej zmiany;
5) całkowita kwota kredytu; w przypadku kredytów indeksowanych w walucie innej niż waluta polska należy wskazać kwotę kredytu w tej walucie obliczoną na dzień udzielenia informacji;
6) sposób i terminy wypłaty kredytu, a w przypadku kredytów indeksowanych w walucie innej niż waluta polska informacja, na jakich zasadach następuje przeliczenie wypłaconej kwoty kredytu;
7) informacja, że zmiana kursu waluty oraz stopy oprocentowania będzie miała wpływ na całkowitą kwotę kredytu oraz wysokość rat kapitałowo-odsetkowych;
8) informacja o warunkach przeliczenia całkowitej kwoty kredytu na inną walutę;
9) informacja o zasadach ustalania wysokości spreadu walutowego oraz sposobie informowania konsumenta przez bank o jego wysokości w czasie obowiązywania umowy;
10) informacja o wpływie spreadu walutowego na wysokość kredytu oraz wysokość rat kapitałowo- odsetkowych;
11) informacja o wymaganym wkładzie własnym;
12) informacja o możliwości i zasadach na jakich kredytodawca udziela karencji w spłacie kredytu;
13) informacja dotycząca obowiązku zawarcia umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia;
14) zasady i terminy spłaty kredytu, w szczególności kolejności zaliczania rat na poczet należności kredytodawcy;
15) całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta;

[5] Dz. U. 2002 r., nr 72, poz. 665 ze zm.

16) informacja o wymaganych zabezpieczeniach kredytu;
17) informacja o kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności odsetkach, opłatach, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, jeżeli są znane kredytodawcy, z podziałem na koszty ponoszone przez konsumenta jednorazowo i okresowo oraz warunki, na jakich koszty te mogą ulec zmianie;
18) informacja o stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu;
19) informacja o terminie, sposobie i skutkach odstąpienia od umowy przez konsumenta, jeżeli kredytodawca lub pośrednik kredytowy przewiduje udzielenie konsumentowi takiego prawa;
20) informacja o prawie konsumenta do spłaty kredytu przed terminem, jeżeli kredytodawca lub pośrednik kredytowy przewiduje udzielenie konsumentowi takiego prawa;
21) informacja o możliwych kosztach, które poniesie konsument w przypadku spłaty kredytu przed terminem.

Kredytodawca lub pośrednik kredytowy przekazuje powyższe dane na formularzu informacyjnym.

Ważna informacja: w przypadku umów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska możemy dokonywać spłat rat bezpośrednio w tej walucie, dzięki czemu możemy zaoszczędzić na kosztach wyższego kursu walut w banku czy SKOK, w którym spłacamy kredyt.

Z racji tego, że zaciągnięcie kredytu hipotecznego jest zobowiązaniem na długi okres, konieczny jest wybór właściwej instytucji finansowej i kredytu. Wysokość raty kredytowej będzie mieć wpływ na nasz budżet domowy przez bardzo długi czas. Trzeba wziąć również pod uwagę to, że standardem jest zmienne oprocentowanie, co może oznaczać istotną dla budżetu domowego zmianę wysokości raty nawet o kilkaset złotych.

Najważniejsze pojęcia związane z kredytem hipotecznym:

oprocentowanie składa się z dwóch części: stawka WIBOR, LIBOR lub EURIBOR, które są zmienne oraz z marży, która jest stała i jej wysokość ustala kredytodawca, określając warunki kredytu. Wysokość marży możemy ewentualnie negocjować z instytucją finansową;

koszty ustanowienia zabezpieczeń czy też polis ubezpieczeniowych, okresowej weryfikacji wartości nieruchomości;

opłaty pobierane od klientów za określone dodatkowe czynności, jak np. prowizja za udzielenie kredytu, zmiana waluty kredytu (przewalutowanie), wcześniejsza spłata kredytu, podpisanie aneksu do umowy, czy wydanie zaświadczenia;

spread walutowy (czyli różnica pomiędzy ceną kupna i sprzedaży waluty). Należy pamiętać o ryzyku kursowym związanym z kredytem walutowym, w związku z czym nie jesteśmy w stanie określić precyzyjnie wysokości naszego zadłużenia w przyszłości;

wkład własny, którego wymaga większość kredytodawców. Jest to część wartości inwestycji, którą kredytobiorca jest w stanie pokryć z własnych środków. Im wyższy jest wkład własny, tym łatwiej jest otrzymać kredyt od banku i wynegocjować korzystniejsze warunki.

1.5 Zabezpieczenie kredytu

Kredytodawca może zażądać odpowiedniego zabezpieczenia jako warunku udzielenia kredytu. W kredytach konsumenckich najczęściej stosowane są m.in.: poręczenie, ubezpieczenie kredytu czy weksel in blanco.

Poręczając w umowie o kredyt, poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela (np. banku, SKOK-u) spłacić za kredytobiorcę kredyt, gdyby kredytobiorca nie regulował swoich zobowiązań. Przed podjęciem decyzji, czy zgodzić się na poręczenie pożyczki/kredytu, warto to przemyśleć i zdać sobie sprawę z konsekwencji, jakie mogą z tego faktu wynikać.

Warto wiedzieć, że:

Poręczając kredyt, zobowiązujesz się spłacić cudzy dług, ze wszystkimi tego konsekwencjami. Jeśli kredytobiorca uchyla się od spłaty, to wierzyciel (np. bank, SKOK) może dochodzić spłaty wierzytelności dowolnie, albo od głównego kredytobiorcy, albo od poręczyciela.

Jeżeli nie ustalono inaczej, poręczyciel odpowiada za odsetki kredytowe, odsetki za opóźnienie w spłacie, wydatki poniesione przez wierzyciela niezbędne do dochodzenia roszczenia.

Śmierć kredytobiorcy nie zwalnia poręczyciela z udzielonego poręczenia; w dalszym ciągu odpowiada on za spłatę kredytu wraz ze spadkobiercami kredytobiorcy.

Decyzja o poręczeniu pożyczki wpływa na ocenę zdolności kredytowej poręczyciela, gdy będzie on chciał zaciągnąć kredyt. Dane poręczycieli są przetwarzane w Biurze Informacji Kredytowej S.A. (BIK). Pomimo że jesteśmy poręczycielami, w instytucjach, w których chcielibyśmy starać się o kredyt dla siebie, będziemy traktowani jako osoby mające już kredyt[6].

[6] Źródło: http://www.bankbroker.pl/poreczenie-kredytu/ (data odczytu: 15.10.2012)

Ubezpieczenie

Drugim rodzajem zabezpieczenia umów kredytu jest ubezpieczenie.

Rozróżniamy ubezpieczenie od ryzyka utraty pracy, niezdolności do pracy, choroby i śmierci. To, czy konieczne jest ich wykupienie, zależy od wymagań danej instytucji udzielającej kredytu i osób, do których kierowana jest oferta. Może się zdarzyć, że oferowane ubezpieczenie jest całkowicie niepotrzebne osobie zaciągającej kredyt, jak np. ubezpieczenie od utraty pracy dla emeryta, tak więc należy uważać na tego typu oferty, tym bardziej, że koszty ubezpieczeń bywają bardzo wysokie.

Ubezpieczenia dobrane właściwie mogą pomóc w trudnej sytuacji losowej, jednak należy wcześniej dokładnie zapoznać się z ich zakresem, bo przy zajściu zdarzenia często okazuje się, że nie było ono objęte umową ubezpieczenia.

Dodatkowym obowiązkowym ubezpieczeniem stosowanym w przypadku kredytów i pożyczek hipotecznych jest ubezpieczenie nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych, dzięki któremu w przypadku zaistnienia zdarzenia powodującego np. uszkodzenie budynku wypłacane jest świadczenie pieniężne. Dla banku bowiem jest istotne, aby nieruchomość stanowiąca zabezpieczenie hipoteczne nie traciła na wartości i w dalszym ciągu spełniała wymogi stawiane przez bank lub SKOK co do zabezpieczenia.

Pamiętajmy, aby zawsze przeczytać umowę, regulamin oraz ogólne warunki ubezpieczenia, ponieważ może się okazać, że do wypłaty świadczenia wymagane jest spełnienie szeregu warunków, z których wcześniej nie zdawaliśmy sobie sprawy.

1.6 Inne rodzaje kredytów konsumenckich

Wśród kredytów konsumenckich oprócz pożyczki można wyszczególnić:

- umowę o odroczeniu konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego, jeżeli konsument jest zobowiązany do poniesienia jakichkolwiek kosztów związanych z odroczeniem spełnienia świadczenia;
- umowę o kredyt, w której kredytodawca zaciąga zobowiązanie wobec osoby trzeciej, a konsument zobowiązuje się do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia;
- umowę o kredyt odnawialny - najczęściej jest to stale dostępna linia kredytowa w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym (ROR). Warunkiem otrzymania tej linii jest regularne przelewanie na konto zadeklarowanej kwoty. Kredyt uruchamiany jest na określony w umowie okres, zazwyczaj na 1 rok i spłata zadłużenia powinna nastąpić w tym terminie. Nie trzeba go spłacać w tym terminie, jeżeli ROR jest regularnie zasilany zadeklarowaną kwotą. Wówczas kredyt jest automatycznie przedłużany na kolejny okres.

Wartość kredytów konsumpcyjnych w kolejnych miesiącach lat 2010–2012 (w mln zł)

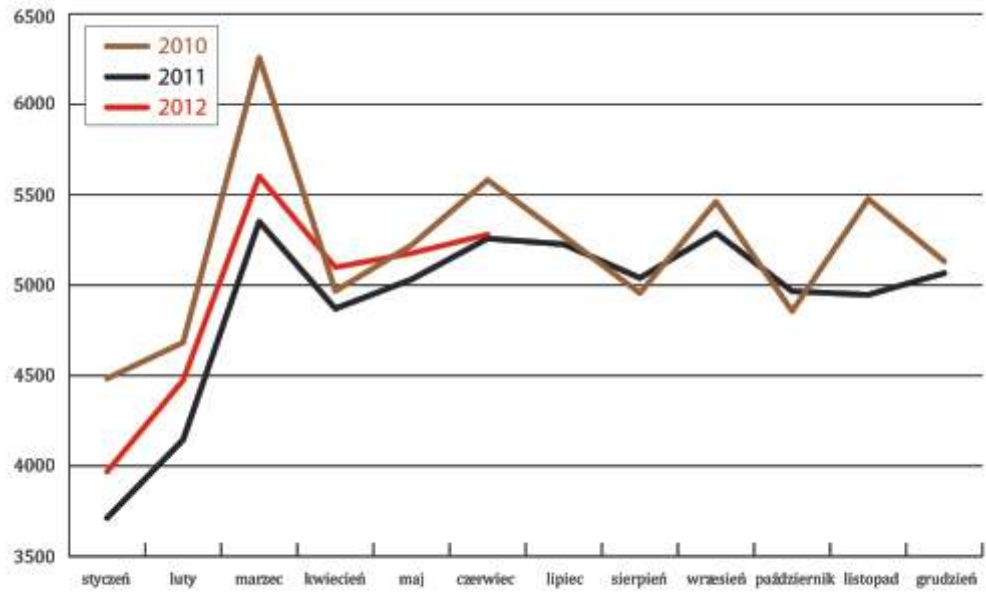

Zródlo: BIK S.A.

1.7 Podsumowanie

Jeśli uznamy, że chwilowo brakuje nam gotówki i koniecznie musimy wspomóc się kredytem, warto rozważyć, który z najbardziej popularnych produktów kredytowych jest odpowiedni do sfinansowania planowanego wydatku. Aby zrealizować drobne zakupy, korzystniejszym rozwiązaniem może okazać się karta kredytowa lub kredyt na zakup towarów lub usług. To, jaki kredyt wybierzemy, uzależnione jest od naszych potrzeb, do których musimy dostosować dany produkt finansowy. Starajmy się podejmować przemyślane decyzje i miejmy świadomość istniejącego wyboru!

Przed zaciągnięciem kredytu lub pożyczki zwróćmy uwagę na następujące informacje i zalecenia:

- roczną stopę oprocentowania i całkowity koszt kredytu;
- opłaty z tytułu ubezpieczeń, zabezpieczeń, rozpatrzenia wniosku i zawarcia umowy;
- możliwość wcześniejszej spłaty i związaną z tym ewentualną opłatę;
- pozostałe koszty, np. wydłużenie okresu kredytowania, prolongatę w spłacie, przewalutowanie, wycenę nieruchomości, wydanie zaświadczenia o wysokości kredytu pozostałego do spłaty, opłatę za dostarczenie gotówki do domu bądź jej spłatę w domu;
- najważniejsze warunki kredytu powinny być zawarte w umowie;
- ustalmy dokładną kwotę, jaka jest potrzebna, aby nie płacić dodatkowych odsetek;
- zbierzmy oferty różnych instytucji. Możemy sprawdzić ich oferty w Internecie;
- zapoznajmy się z regulaminami i taryfami opłat oraz prowizji;
- w spłacaniu rat najlepiej posłużyć się stałym zleceniem, aby to bank za nas pamiętał o płatnościach;
- korzystajmy z usług zaufanych instytucji;

czytajmy umowę, nie musimy jej od razu podpisywać. Jeśli mamy jakiekolwiek wątpliwości, zawsze prośmy o ich wyjaśnienie pracownika banku, pośrednika albo udajmy się np. do powiatowego/miejskiego rzecznika konsumentów;
nie ulegajmy reklamie!

Co i gdzie sprawdzić?

Gdy postanowienia umowy budzą nasze wątpliwości, można sprawdzić, czy znajdują się w rejestrze klauzul niedozwolonych, który umieszczony jest na stronie internetowej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów www.uokik.gov.pl.

Na niektórych portalach znajdziemy kalkulatory kredytowe, umożliwiające wstępne określenie kosztów kredytu oraz harmonogram spłat (np. www.infor.pl/kalkulatory/kredyty).

Obecnie bogatym źródłem informacji jest Internet. Przed zaciągnięciem pożyczki np. w firmie parabankowej można poszukać na jej temat informacji na różnego rodzaju forach internetowych czy poprzez wyszukiwarki internetowe.

Czego należy się wystrzegać?

Należy wystrzegać się „łatwej gotówki" czyli ogłoszeń i reklam typu: „kredyt dla wszystkich bez sprawdzania w BIK", „kredyty bankowe od ręki", „pożyczka bez minimalnej zdolności kredytowej" lub też „kredyt bez opłat i dodatkowych formalności". Dotyczy to przede wszystkim firm pożyczkowych (parabanków). Takie oferty mogą być niekorzystne. Często pobierane opłaty są bardzo wysokie, jak np. opłaty za przygotowanie wniosku kredytowego czy jego rozpatrzenie.

2. Jak zostać wiarygodnym kredytobiorcą?

Dlaczego niektórzy zawsze mają pieniądze, a inni żyją od wypłaty do wypłaty bądź zaciągają pożyczkę, bo pieniądze na „życie" już się skończyły? Czy to wynika z tego, że jedni zarabiają 5 000 zł, a inni tylko 1500 zł? Co powoduje, że rodziny o dużych dochodach przeżywają poważne kłopoty finansowe, popełniając takie same błędy jak biedni? Czy wynika to tylko ze zbyt niskich dochodów, czy też są inne powody prowadzące do nadmiernego zadłużenia rodziny i wykluczenia finansowego?

Lektura tego tekstu pozwoli na zrozumienie potrzeby planowania domowego budżetu, konieczności systematycznego oszczędzania i gromadzenia środków na tzw. „czarną godzinę", przybliży sposoby bilansowania wpływów i wydatków tak, aby mając uporządkowane domowe finanse, można było bez kłopotów w pełni korzystać z usług finansowych zaspokajając nasze potrzeby. Odpowiemy również na pytania: jak zostać wiarygodnym kredytobiorcą, czym jest Biuro Informacji Kredytowej, jak uzyskać pozytywną historię kredytową.

2.1 Planowanie domowego budżetu

Poza nielicznymi wyjątkami większość z nas nie ma wystarczającej ilości pieniędzy, aby zrealizować wszystkie swoje plany. Zmuszeni jesteśmy dokonywać wyborów. Nasz plan finansowy ma pomóc nam poszukać odpowiedzi na pytanie: czy to jest potrzeba, czy zachcianka. Umiejętność odróżniania potrzeb od zachcianek jest rzeczą bardzo ważną i niezbędną w zarządzaniu własnymi finansami. Rzecz jasna zachcianka nie jest niczym negatywnym, jednak można sobie na nią pozwolić po zaspokojeniu podstawowych potrzeb.

Pierwszym krokiem w nauce oszczędzania jest stworzenie budżetu, w którym rodzina zapisuje wpływy i wydatki. Ale budżet to jednak coś więcej, to również planowanie. Tworząc budżet musimy uwzględniać zarówno najbliższe plany na tydzień czy miesiąc, jak również te odległe, na najbliższe kilka miesięcy a nawet rok i dłużej. Ważne, aby podczas planowania wydatków w pierwszej kolejności umieścić te, które są niezbędne np. czynsz czy opłaty za media. Drugą pozycję powinna zająć drobna kwota na tzw. czarną godzinę. Resztę dochodu można podzielić na pozostałe dni miesiąca i trzymać się ustalonej dniówki. W realizacji tego przedsięwzięcia ma także pomóc zbieranie rachunków i paragonów, dzięki którym wiedza na temat rzeczywistych wydatków będzie pełniejsza. Często okazuje się także, że nierejestrowane w budżecie drobne wydatki np. na słodycze, pod koniec roku dają już pokaźną kwotę. Racjonalizować można także sztywne wydatki na energię elektryczną np. inwestując w energooszczędne żarówki, wyłączając z prądu elektryczne urządzenia.

Planowanie budżetu uczy rzeczywistego rozróżniania potrzeby od zachcianki. W efekcie kupujemy to, co rzeczywiście jest nam potrzebne. Oszczędzanie to gra zespołowa, dlatego ważne jest, by cała rodzina miała świadomość racjonalnego gospodarowania i razem odkładała na wspólny cel (np. wakacje).

Rejestr dochodów i wydatków

Rejestr wpływów oraz szczegółowy rejestr wydatków daje kopalnię wiedzy o naszych przepływach pieniężnych i pozwala wytropić wszelkie nieszczelności naszego domowego budżetu. W celu zbadania przepływu naszych pieniędzy najprościej będzie posłużyć się zestawieniem w formie tabeli obrazującej rejestr dochodów i wydatków w skali miesiąca. Kiedy już skrupulatnie wypełnimy tabelę wszystkimi naszymi wydatkami oraz przychodami, to ostatniego dnia miesiąca możemy przystąpić do analizy naszych przepływów finansowych. Jeżeli kwota łącznie w kolumnie „Wydatki" jest większa niż łączna kwota „Dochody", to mamy do czynienia z deficytem budżetowym. To znak, że należy podjąć niezwłocznie decyzje finansowe chroniące przed poważnymi kłopotami w przyszłości.

Aby zrównoważyć nasz budżet, mamy tylko trzy możliwości:

pokryć deficyt ze zgromadzonych wcześniej oszczędności;
zaciągnąć pożyczkę lub kredyt;
ograniczyć wydatki.

Źródło: opracowanie własne

Jakie mogą być konsekwencje finansowe dla gospodarstw domowych o niskich dochodach, gdy brak środków na tzw. „czarną godzinę”? Jeżeli nie jesteśmy w stanie ograniczyć wydatków a mamy pilne potrzeby to najczęściej korzystamy z pożyczek i kredytów. Statystyki dotyczące problemu nadmiernego zadłużenia są alarmujące. Co dziesiąty Polak zalega z opłatami. Jak temu przeciwdziałać?

Oszczędności na tzw. „czarną godzinę”

Celem planowania finansów jest przede wszystkim systematyczne, comiesięczne gromadzenie środków będących w istocie naszą rezerwą budżetową zabezpieczającą nas przed zaskakującymi wydarzeniami, jakie mogą nas spotkać w przyszłości. Mając zgromadzone pieniądze na okoliczność np. utraty pracy, przewlekłej choroby możemy uniknąć w naszym domu katastrofy finansowej i załagodzić negatywne skutki związane z obniżeniem dotychczasowego poziomu życia.

Istotą tej zasady jest wpisanie na pierwszym miejscu budżetu w części: wydatki stałe - kwoty na tzw. „czarną godzinę”. Jest to bardzo prosta i skuteczna zasada. Nie mamy wyboru, jeśli chodzi o płacenie podatków czy płacenie rachunków za mieszkanie, prąd czy wodę. Można starać się ograniczać ich wysokość, ale zapłacić je trzeba. Istotą oszczędzania jest zasada, że odkładamy pewien procent (5-10%) miesięcznego dochodu w pierwszej kolejności, zanim jeszcze wydamy jakiekolwiek pieniądze. Jest to sposób na wyrobienie nawyku oszczędzania i pozwoli w przyszłości uniknąć problemów związanych z nieplanowanymi wydatkami.

Należy podkreślić, że niewielki wysiłek finansowy realizowany z żelazną konsekwencją da w przyszłości imponujące rezultaty. Np. rezygnacja z palenia pozwala na oszczędność w ciągu miesiąca kwoty ok. 300 zł. Rocznie da to kwotę 3600 zł. Inwestując te pieniądze np. na lokacie 4% po upływie roku będzie to kwota 3654 zł, ale po 10 latach kapitał urośnie do 42 450 zł. Wielkie oszczędności powstają z drobnych kwot.

2.2 Gospodarowanie zasobami finansowymi

Praktyczne porady jak zbilansować wpływy i wydatki

Systematycznie i na czas płać stałe zobowiązania, realizuj je niezwłocznie przed innymi wydatkami.
Wydawaj pieniądze zgodnie z wcześniej zaplanowanym budżetem.
Systematycznie kontroluj swoje wydatki - sprawdzaj paragony lub, jeśli płacisz kartą kredytową, analizuj wyciągi bankowe.
Jeżeli udało Ci się zarobić więcej, nie wydawaj wszystkiego od razu. Tylko część środków przeznacz na dodatkowe zakupy, a pozostałą dołóż do oszczędności.
Pamiętaj o konieczności comiesięcznego przelewania środków w celu tworzenia rezerwy finansowej na tzw. „czarna godzinę”.
Zachowaj dyscyplinę w robieniu zakupów.
Kieruj się potrzebami, a nie emocjami - bądź odporny na promocje i reklamy, znasz przecież swoje cele i możliwości. Umiej odróżnić potrzebę od zachcianki.
Nie wydawaj więcej niż zarabiasz.

Jak ograniczyć wydatki na zakupy, media, obsługę konta bankowego?

Wydatki na media, komunikację, usługi bankowe można próbować obniżyć, choć i tu niezbędna jest dyscyplina i przekonanie o słuszności i celowości podjętych działań. Zastanówmy się, co można zrobić, aby płacić mniej.

Wydatki na media

Warto dokonać przeglądu technicznego domowej instalacji hydraulicznej i zwrócić szczególną uwagę na nieszczelne krany. Należy niezwłocznie naprawić kapiące krany, wymieniając uszczelki, bowiem jeżeli kran kapie z częstotliwością 1 kropli na sekundę, to można oczekiwać utraty blisko 12 tys. litrów wody rocznie. Załóżmy, że w lokalu jest nieszczelna spłuczka i jeden nieszczelny kran. Mamy stratę 80 litrów dziennie i prawie 30 m^3 rocznie. Zostanie to dodane do kosztów naszego rachunku za wodę i ścieki.

Używajmy do kąpieli natrysku, zamiast wanny. Oszczędzamy ok. 30 % wody!

Chcąc zaoszczędzić na kosztach energii elektrycznej, należy często odmrażać lodówkę i dbać o prawidłowy stan uszczelek. Zamrażarki nie powinno się otwierać zbyt często. Lodówka powinna być ustawiona z dala od wszelkich źródeł ciepła i nie powinna być narażona na bezpośrednie promieniowanie słoneczne. Do lodówki wkładamy tylko potrawy ochłodzone i w miarę możliwości w szczelnych pojemnikach. Krata skraplacza lodówki nie może być przykryta. Kupujmy sprzęt AGD w najwyższej klasie energetycznej. Najwyższa klasa energetyczna oznaczona jest symbolem A+++. Kolejne klasy energetyczne: A++, A+, A, B, C, D charakteryzują się coraz większym zużyciem energii elektrycznej. Np. kupując lodówkę w klasie B zamiast w C możemy zaoszczędzić około 26% energii elektrycznej.

Dalsze oszczędności to wyłączenie zbędnego oświetlenia, rezygnacja z pozostawienia nieużywanego sprzętu RTV w pozycji czuwanie. To może dać oszczędności energii na poziomie 19%. Zastanówmy się, czy włączony odbiornik telewizyjny non-stop, bez względu na to czy go oglądamy, czy też jesteśmy zajęci czymś innym, to dobre rozwiązanie dla naszej kieszeni.

Zakupy

Można zapobiegać nadmiernemu „wyciekaniu" gotówki z naszego portfela, analizując skrupulatnie listę codziennych zakupów. Oszczędności mogą być znaczne. Należy planować zakupy. Oszczędności, jakie możemy poczynić w skali miesiąca, kupując w dużych sklepach, przewyższą z pewnością wydatki na paliwo do naszego samochodu. Jednak uwaga - na zakupy udajemy się z listą zakupów i zawsze najedzeni. Rozsądne zakupy to umiejętne korzystanie z promocji i sezonowych wyprzedaży oraz wyczulenie na wszelkiego rodzaju sztuczki marketingowe, mające na celu wyciągnięcie z naszego portfela jak najwięcej pieniędzy.

Rachunek bankowy

Dzisiaj trudno wyobrazić sobie funkcjonowanie gospodarstw domowych bez wykorzystania rachunku bankowego do obsługi większości płatności m.in. za media, czynsz. Według obliczeń wiodącej firmy na rynku doradztwa finansowego roczny koszt korzystania z rachunku, gdy dyspozycje składane są w oddziale banku, może kosztować od 200 zł do 1000 zł. Najdroższe są przelewy składane w oddziale. Dobrym rozwiązaniem mogącym obniżyć koszty jest ustanowienie zleceń stałych i poleceń zapłaty. Jednak zdecydowanie najwygodniejszą i najtańszą formą wykonywania płatności jest e-konto w banku internetowym i realizowanie płatności w domu przez Internet. W wielu instytucjach finansowych ta usługa jest całkowicie bezpłatna a koszty przelewów znacznie niższe.

2.3 Jak uzyskać pozytywną historię kredytową?

Czym jest Biuro Informacji Kredytowej S.A.(BIK), a czym jest Biuro Informacji Gospodarczej (BIG)?

Biuro Informacji Kredytowej S.A. zostało utworzone przez banki z inicjatywy Związku Banków Polskich jako odpowiedź na wzrastającą liczbę kredytów zagrożonych w polskim sektorze bankowym. Celem powołania BIK było zbudowanie kompleksowej bazy danych zawierającej informacje o zobowiązaniach klientów banków. Biuro Informacji Kredytowej to instytucja powołana do przechwywania i przetwarzania informacji dotyczących aktualnych i przeszłych zobowiązań klientów wobec banków i SKOK-ów. Również o debetach na kontach osobistych czy stanach karty kredytowej. Magazynuje zarówno informacje pozytywne, jak i negatywne. Udostępnia zebrane dane zarówno bankom, SKOK-om jak i klientom.

Nieco inną funkcję niż Biuro Informacji Kredytowej (BIK) pełni Buro Informacji Gospodarczej (BIG). W Polsce nie ma jednego BIG-u. Na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych[7] (w formie spółek akcyjnych) działają obecnie trzy BIG. Biuro Informacji Gospodarczej Info-Monitor SA (BIG InfoMonitor) przyjmuje, przechowuje i udostępnia informacje gospodarcze o przeterminowanym zadłużeniu osób i firm. Informacje do BIG mogą przekazywać przedsiębiorcy, którzy mają zawartą z biurem stosowną umowę. Umieszczenie w BIG stanowi dla nierzetelnego dłużnika dolegliwość, gdyż w przypadku np. ubiegania się o kredyt dostanie decyzję odmowną lub otrzyma kredyt na znacznie gorszych warunkach. BIG InfoMonitor prowadzi Rejestr Dłużników. Jako jedyny z BIG-ów działających w Polsce umożliwia także dostęp do baz Biura Informacji Kredytowej oraz Związku Banków Polskich informacji o zaległym zadłużeniu przedsiębiorców i konsumentów. Stanowi platformę wymiany informacji pomiędzy sektorem bankowym i pozostałymi sektorami gospodarki. Podstawy funkcjonowania BIG regulowane są ustawą z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.

[7] Dz. U. 2010 r. nr 81, poz. 530 ze zm.

Czy posiadanie raportu z BIK może pomóc dostać kredyt na lepszych warunkach?

Do BIK trafiają dane identyfikacyjne oraz informacje o zobowiązaniach kredytowych powiązanych z danym klientem, wskazujące m. in. stan początkowy zobowiązania, aktualny stan zadłużenia oraz historię kredytową w ujęciu miesięcznym. Banki oraz inne instytucje uprawnione do udzielania kredytów poprzez dostęp do tych informacji mogą sprawnie oszacować zdolność i wiarygodność. kredytową klienta przed udzieleniem mu kredytu. Klienci posiadający pozytywną historię kredytową mają szansę na otrzymanie od banku lepszych niż standardowe warunków korzystania z ofert. Są oni dla banków klientami najcenniejszymi, co z kolei może przełożyć się na korzystniejsze warunki finansowe tj. niższe oprocentowanie kredytu, skrócenie lub uproszczenie procedur, obniżanie opłat i prowizji.

Natomiast brak wiedzy o historii kredytowej klientów uniemożliwia bankom zastosowanie swoistej premii za rzetelność finansową klientów. Jeśli klient chce być postrzegany jako atrakcyjny uczestnik rynku finansowego, powinien sam dążyć do tego, aby pozytywna historia spłat jego zobowiązań była dostępna dla innych instytucji sektora finansowego nie tylko w trakcie, ale również po spłaceniu zobowiązania.

Korzyści płynące z uzyskania wysokiej oceny punktowej:

- ciekawsza oferta kredytowa;
- łatwiejszy dostęp do kredytu;
- szybsza decyzja kredytowa;
- zminimalizowanie formalności poprzez uproszczenie procedury kredytowej.

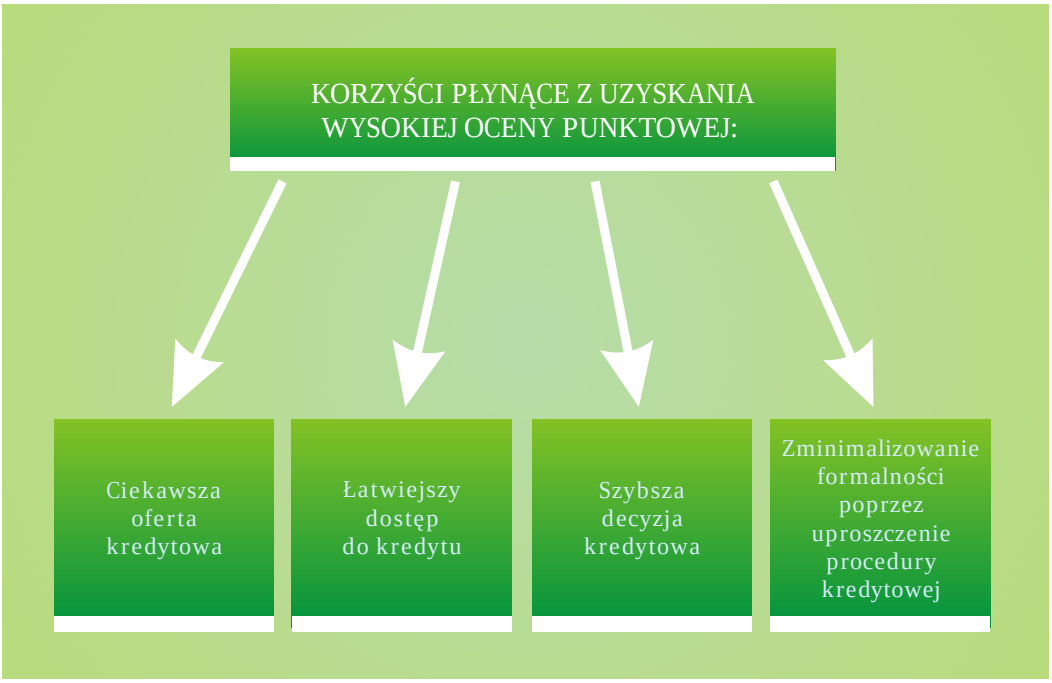

Źródło: opracowanie własne

Jeśli ocena punktowa klienta jest niższa, oznacza to, iż miał on opóźnienia w spłacie swoich kredytów, przekroczył swój limit kredytowy.

Jakie informacje zawierają raporty BIK?

Raport PLUS jest informacją na temat danych osobowych kredytobiorcy przetwarzanych w bazie BIK, sporządzaną w formie wydruku, udostępnianą na życzenie Wnioskodawcy. Pozwala na sprawdzenie w każdym momencie:

- aktualnego stanu danych podlegających międzybankowej wymianie;
- skali aktualnych zobowiązań (w tym liczby kredytów, kwot pozostających do spłaty oraz kwot ewentualnych zaległości);
- informacji o zamkniętych lub spłaconych zobowiązaniach, jakie znajdują się bazie BIK.

Trzeba dodać, że tym niższa jest ocena punktowa kredytobiorcy, jeżeli:

- klient ma opóźnienia w spłacie swoich kredytów;
- im więcej jest takich kredytów, w których spłacie ma opóźnienia;
- im większa jest kwota, ze spłatą której się opóźnia;
- im dłużej opóźnia się ze spłatą kredytu;
- im mniej czasu upłynęło od ostatniego opóźnienia w spłacie;
- jeśli przekroczony jest limit kredytowy;
- im bardziej przekroczony jest limit kredytowy;
- im mniej czasu upłynęło od ostatniego przekroczenia limitu kredytowego.

Czy zgodzić się na przetwarzanie informacji o swoich spłaconych zobowiązaniach?

Warto zgodzić się na przetwarzanie danych o swoich spłaconych zobowiązaniach bowiem wszyscy kredytobiorcy, którzy posiadają pozytywną historię kredytową, nie są dla banku anonimowi i mają większe szanse na uzyskanie korzystnych warunków kredytowych. Zgodę taką można wyrazić już w chwili podpisywania umowy kredytowej lub podczas spłacania kredytu.

Należy też pamiętać, że uzyskanie kredytu w piętnaście minut nie jest możliwe bez informacji o pozytywnej historii kredytowej klienta, które posiada jedynie Biuro Informacji Kredytowej.

Kiedy kredytodawca może przetwarzać dane bez zgody kredytobiorcy, a kiedy musi uzyskać taką zgodę?

Od pierwszego dnia powstania zadłużenia do ostatniej uiszczonej spłaty BIK przechowuje dane kredytobiorcy. Jeśli kredytobiorca wyraził zgodę, to informacje mogą być przetwarzane także po spłacie wszelkich zobowiązań (zgodę zaznacza się na wniosku kredytowym). Przez pięć lat natomiast przechowywane są dane także tych kredytobiorców, którzy nie uregulowali płatności, w spłacie zobowiązań powstało opóźnienie dłuższe niż 60 dni, bądź jeśli minęło 30 dni od poinformowania przez bank o zamiarze przetwarzania danych bez wyrażania zgody. Ponadto BIK ma prawo przechowywać dane przez 12 lat bez zgody kredytobiorcy, jednakże tylko i wyłącznie w celach typowo statystycznych.

Brak historii kredytowej często także skutkuje odmową przyznania kredytu. Bank bowiem nie ma możliwości weryfikowania, jak potencjalny kredytobiorca spłaca zobowiązania, nie darzy więc kredytobiorcy wystarczającym zaufaniem. Dlatego warto wyrażać zgodę na przetwarzanie danych nawet po zakończeniu spłaty kredytu.

Podstawa prawna funkcjonowania BIK S.A.

Biuro Informacji Kredytowej S.A. powołane zostało przez banki i Związek Banków Polskich na mocy art. 105 ust 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe[8] pozwalającego bankom wspólnie z bankowymi izbami gospodarczymi na utworzenie instytucji upoważnionej do gromadzenia, przetwarzania i udostępniania bankom informacji stanowiących tajemnicę bankową, w zakresie w jakim informacje te są potrzebne w związku z wykonywaniem czynności bankowych a także innym instytucjom ustawowo upoważnionym do udzielania kredytów - informacji o wierzytelnościach oraz o obrotach i stanach rachunków bankowych w zakresie, w jakim informacje te są niezbędne w związku z udzielaniem kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych i poręczeń.

2.4 Podsumowanie

Starania o kredyt tak naprawdę należy zacząć już kilka lat przed jego zaciągnięciem. Nienaganna historia wszelkich zobowiązań to podstawowy krok do lepszych warunków kredytu lub w ogóle do jego otrzymania. Warto orientować się w sposobach weryfikacji naszych możliwości finansowych.

Z sondaæu z marca 2010 roku, przeprowadzonego przez Centrum Badania Opinii Spo³ecznej (CBOS) wynika, iæzdecydowana wiźkszoęć polskich rodzin (63%) nie dysponuje æadnymi oszczźdnoúciami[9]. Polacy nieco czźúciej niæw 2007 r. „æyli na kredyt". Badanie wskazywa³o takæ na czźstsze problemy Polaków ze sp³atami zaci¹gniźtych kredytów i poæyczek w porównaniu do 2007 r., kiedy sytuacja ekonomiczna by³a lepsza.

By zmienić te niekorzystne procesy, należy uzmysłowić sobie potrzebę pogłębienia wiedzy dotyczącej finansów osobistych i nauczenia się planowania swojego budżetu domowego.

[8] Dz. U. 2002, nr 72, poz. 665 ze zm.
[9] *Polacy o swoich długach i oszczędnościach*, Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2010

3. Gdzie i po jaki kredyt?

W niniejszym rozdziale przedstawione zostaną zagadnienia dotyczące:

- instytucji udzielających pożyczek i kredytów na polskim rynku finansowym;
- obowiązków informacyjnych kredytodawców wynikających z przepisów ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim[10];
- obowiązków kredytobiorców;
- wcześniejszej spłaty kredytu;
- możliwości odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki.

3.1 Instytucje udzielające pożyczek i kredytów

Rynek kredytowy stanowi część systemu finansowego. Jest miejscem, gdzie spotykają się podmioty zgłaszające zapotrzebowanie na kredyt (gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa) z podmiotami posiadającymi nadwyżki kapitału (banki, SKOK-i).

Do instrumentów finansowych występujących na rynku kredytowym należą: kredyty bankowe i pożyczki. Instytucjami oferującymi tego typu produkty są przede wszystkim banki, Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe (SKOK), firmy pożyczkowe, a także osoby fizyczne i osoby prawne.

[10] Dz. U. 2011, nr 126, poz. 715 ze zm.

Tabela 3. Charakterystyka podmiotów udzielających pożyczek i kredytów na polskim rynku finansowym

Podmioty	Banki	Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe (SKOK)	Firmy pożyczkowe
1. Organ nadzorczy	Komisja Nadzoru Finansowego (KNF)	Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa - Kasa Krajowa do 26.10.2012 r. Od 27.10.2012 r. Komisja Nadzoru Finansowego	Brak bezpośredniego organu nadzorczego
2. Regulacje prawne	Podstawa: Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 1997 r. nr 140 poz. 939, ze zm.) Inne akty prawne: Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 1997, nr 140, poz. 938 ze zm.) Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych (Dz. U. z 1997, nr 140, poz. 940 ze zm.) Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz. U. z 1995, nr 4, poz. 18 ze zm.) Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz. U. z 2000, nr 119, poz. 1252 ze zm.) Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 1982, nr 30, poz. 210 ze zm.) Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011, nr 126, poz. 715 ze zm.) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2005, nr 183 poz. 1538, ze zm.)	Podstawa: Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 1996 nr 1 poz. 2 ze zm.). Ustawa obowiązywała do dn. 27.10.2012 r. Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2012 nr 0 poz. 855 ze zm.) Ustawa weszła w życie w dn. 27.10.2012 r. Ustawa z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 1982 nr 30 poz. 210 ze zm.) Statut (indywidualny w każdym SKOK-u). Inne akty prawne: Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011, nr 126, poz. 715, ze zm.) Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 1997, nr 140, poz. 939, ze zm.)	Podstawa: Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964, nr 16, poz. 93, ze zm.) Inne akty prawne: Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011, nr 126, poz. 715, ze zm.)
3. Rodzaj obsługiwanego rynku	Rynek kredytowy i pożyczkowy	Rynek kredytowy i pożyczkowy	Rynek pożyczkowy
4. Cel działalności	Celem banków jest wykonywanie czynno[ci bankowych zgodnie z ustaw Prawo bankowe. Banki oferuj kredyty: ■ krótkoterminowe (do roku czasu), ■ [rednioterminowe (od roku do 5 lat), ■ dBugoterminowe (powy|ej 5 lat).	Celem SKOK-ów jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie pożyczek i kredytów, prowadzenie rozliczeń finansowych i pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczeniowych. SKOK-i oferują kredyty krótkoterminowe (do roku czasu) oraz średnioterminowe (od roku do 5 lat).	Udzielanie pożyczek krótkoterminowych na dowolny cel.

Podmioty	Banki	Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe (SKOK)	Firmy pożyczkowe
5.Charakter działalności	Banki są instytucjami o charakterze otwartym. Co oznacza, że każdy może korzystać z usług banku (nie musi zostać jego członkiem).	SKOK-i są spółdzielniami o charakterze zamkniętym, dlatego członkami tych instytucji mogą zostać osoby fizyczne połączone więzią o charakterze zawodowym i organizacyjnym.	Klienci, którzy spełnili określone warunki ustalone przez daną firmę pożyczkową.
6.Weryfikacja zdolności kredytowej	Biuro Informacji Kredytowej S.A. (BIK).	Biuro Informacji Kredytowej S.A. (BIK).	Na podstawie informacji uzyskanych od klienta (np. oświadczenie o dochodach) oraz w rejestrach Biur Informacji Gospodarczych (BIG).
7. Kto może otrzymać kredyt /pożyczkę?	Kredyt/pożyczkę może otrzymać osoba fizyczna lub prawna posiadająca zdolność kredytową.	Kredyt/pożyczkę może otrzymać osoba, która jest członkiem SKOK i posiada zdolność kredytową.	Pożyczkę może uzyskać osoba, która posiada zdolność kredytową.

Źródło: opracowanie własne

Bank jest instytucją zaufania publicznego, gdyż przyjmuje środki pieniężne od klientów i udostępnia je innym. Swoją działalność prowadzi na podstawie zezwolenia uzyskanego przez państwowy organ nadzorczy, tj. Komisję Nadzoru Finansowego. W oparciu o wydaną licencję bank ma możliwość wykonywania określonych czynności bankowych, zastrzeżonych tylko dla tego sektora. Bank zobowiązany jest do spełnienia określonych wymogów co do struktury właścicielskiej, wysokości kapitałów, norm ostrożnościowych oraz wielu innych.

Banki możemy podzielić ze względu na formy organizacyjno-prawne:

bank spółka akcyjna - założycielem banku może być zarówno osoba fizyczna, jak i osoba prawna. Do utworzenia i działalności banku w formie spółki akcyjnej stosuje się przepisy Kodeksu Spółek Handlowych.

bank państwowy - właścicielem banku jest Skarb Państwa lub państwowe osoby prawne,

bank spółdzielczy - założycielami mogą być osoby fizyczne (minimum 10 osób). Podmioty tego typu są równocześnie spółdzielniami i bankami. Celem ich działalności nie jest maksymalizacja zysków, lecz wspieranie swoich członków i lokalnych klientów.

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe (SKOK)

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe (SKOK) są niebankowymi instytucjami finansowymi, które świadczą usługi wyłącznie swoim członkom (osobom fizycznym połączonym więzią o charakterze społecznym lub organizacyjnym) w zakresie udzielania pożyczek i kredytów, przyjmowania depozytów, prowadzenia rozliczeń finansowych oraz pośredniczenia przy zawieraniu umów ubezpieczeniowych.

Do dnia 26 października 2012 r. działalność SKOK regulowana była przez ustawę z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych[11]. Wówczas nadzór nad Kasami sprawowała Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa (tzw. Kasa Krajowa). Od 27 października 2012 r. nadzór nad Kasami i Kasą Krajową przejęła Komisja Nadzoru Finansowego. Zgodnie z nowelizacj¹ ustawy[12] KNF objęła czynności związane m.in. z wydawaniem zgody na utworzenie kas oraz zatwierdzaniem statutu. Organem zrzeszającym kasy jest Kasa Krajowa.

W odróżnieniu od banków osoby korzystające z usług spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych są właścicielami tych instytucji, którym powierzają swoje oszczędności. Docelową grupą odbiorców Kas są przede wszystkim „osoby fizyczne o niskich dochodach oraz mikro i mali przedsiębiorcy''.

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe tak jak banki dokonują weryfikacji zdolności kredytowej swoich klientów (członków) na podstawie informacji zgromadzonych w Biurze Informacji Kredytowej S.A. (BIK).

Parabankowe instytucje finansowe

Firmy pożyczkowe należą do parabankowych instytucji finansowych i są częścią sektora *shadow banking* (tzw. niebankowej działalności gospodarczej). Zakres ich usług regulowany jest przez przepisy Kodeksu cywilnego.

Firmy pożyczkowe nie należą do sektora bankowego, a tym samym nie są objęte nadzorem finansowym KNF. Za działania bezprawne instytucje parabankowe odpowiadają przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, ale tylko wtedy, gdy naruszą zbiorowe interesy konsumentów.

Firmy pożyczkowe cieszą się w Polsce coraz większą popularnością. Jak wynika ze statystyk, z roku na rok rośnie liczba Polaków korzystających z usług tych instytucji. Zdaniem ekspertów jedną z przyczyn takiego zjawiska jest zaostrzenie w 2010 r. polityki kredytowej w sektorze bankowym przez Komisję Nadzoru Finansowego. W obawie przed nadmiernym zadłużaniem się społeczeństwa, organ nadzorczy podjął decyzję o wprowadzeniu Rekomendacji T. Na jej podstawie banki zobowiązały się do wprowadzenia bardziej restrykcyjnych procedur udzielania kredytów. Oznacza to, że osoby o niskich dochodach lub posiadające negatywną historię kredytową mają mniejsze szanse na uzyskanie kredytu w banku. Taką sytuację z łatwością wykorzystały firmy pożyczkowe, które zaczęły proponować konsumentom „szybkie pożyczki od ręki", na korzystnych warunkach, bez żadnych formalności i w dodatku bez jakichkolwiek zabezpieczeń.

Zdaniem ekspertów do ofert firm pożyczkowych należy podchodzić z dużą ostrożnością, gdyż z pozoru tańsza pożyczka może okazać się bardzo droga i niekorzystna. Zamiast osiągnąć większe korzyści konsumenci mogą wpaść w jeszcze głębsze problemy finansowe.

[11] Dz. U. 1996, nr 1, poz. 2 ze zm.
[12] Dz. U. 2012, nr 0, poz.1166

Przykładowe praktyki stosowane przez firmy pożyczkowe:

stosują RRSO (Rzeczywista Roczna Stopa Oprocentowania) sięgającą nawet 100% pożyczki;
nie informują klientów o całkowitym koszcie pożyczki;
stosują wysokie stawki ubezpieczenia pożyczki;
pobierają wysokie opłaty za wizyty domowe;
zatrzymują opłaty przygotowawcze bez wypłaty pożyczki;
stosują bardzo wysokie opłaty za rozpatrzenie wniosku, nawet do 5% wartości pożyczki.

3.2 Obowiązki informacyjne kredytodawców

Zgodnie z ustawą z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim[13] kredytodawca zobowiązany jest do sporządzenia formularza informacyjnego na trwałym nośniku, zwierającego podstawowe informacje o kredycie, takie jak: całkowite koszty kredytu, całkowita kwota spłaty, wysokość oprocentowania, wymagane zabezpieczenia, obowiązkowe ubezpieczenia itp. Na ich podstawie konsumenci będą mogli podjąć świadomą decyzję odnośnie zaciągniętego kredytu, a także z łatwością porównać oferty różnych przedsiębiorców.

Poniżej przedstawiamy informacje, jakie powinien zawierać formularz dot. kredytu konsumenckiego i hipotecznego.

Tabela 4. Informacje, jakie powinien zawierać formularz dot. kredytu konsumenckiego i hipotecznego

Informacje dotyczące	Kredytu konsumenckiego	Kredytu hipotecznego
1. Imię, nazwisko (nazwa) i adres (siedziba) kredytodawcy lub pośrednika kredytowego	Dane indentyfikacyjne kredytodawcy lub pośrednika kredytowego: 1) adres (siedziba); 2) numer telefonu*; 3) adres poczty elektronicznej*; 4) numer faksu*; 5) adres strony internetowej*.	Dane indentyfikacyjne kredytodawcy lub pośrednika kredytowego: 1) adres (siedziba); 2) numer telefonu*; 3) adres poczty elektronicznej*; 4) numer faksu*; 5) adres strony internetowej*.
2. Opis główny - cechy kredytu	1) Rodzaj kredytu. 2) Całkowita kwota kredytu (suma wszystkich środków pieniężnych, jakie zostaną udostępnione kredytobiorcy). 3) Termin i sposób wypłaty kredytu (w jaki sposób i w jakim terminie otrzyma kredytobiorca środki pieniężne). 4) Czas obowiązywania umowy. 5) Zasady i terminy spłaty kredytu (kwota, liczba i częstotliwość płatności rat kredytu konsumenckiego oraz odsetki lub opłaty). 6) Całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta (jest to suma wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia kredytobiorcy oraz wszelkie koszty, które zobowiązany będzie ponieść w związku z umową kredytową).	1) Rodzaj kredytu. 2) Całkowita kwota kredytu (warunki przeliczenia całkowitej kwoty kredytu na inną walutę: - w przypadku kredytów indeksowanych w walucie innej niż waluta polska należy wskazać kwotę kredytu w tej walucie obliczoną na dzień udzielenia informacji; - zmiana kursu waluty oraz stopy oprocentowania może mieć wpływ na całkowitą kwotę kredytu oraz wysokość rat kapitałowo-odsetkowych (zmiana speadu walutowego). 3) Termin i sposób wypłaty kredytu (w jaki sposób i w jakim terminie otrzyma kredytobiorca środki pieniężne). 4) Czas obowiązywania umowy: - czas, na jaki kredyt zostanie udzielony; - możliwość udzielenia karencji w spłacie kredytu; - zasady udzielania karencji w spłacie kredytu.

[13] Dz. U. 2011 r., nr 126, poz. 715 ze zm.

Informacje dotyczące	Kredytu konsumenckiego	Kredytu hipotecznego
2. Opis główny - cechy kredytu	7) Kredyt wiązany lub w formie odrębnej płatności (opis towaru lub usługi oraz cena). 8) Wymagane zabezpieczenie kredytu (zabezpieczenie, jakie konsument będzie musiał przedstawić w związku z umową kredytową); 9) Informacja, czy umowa o kredyt przewiduje gwarancje spłaty całkowitej kwoty kredytu wypłaconej na jej podstawie. Jeżeli zgodnie z postanowieniami umowy o kredyt płatności dokonywane przez konsumenta nie są zaliczane do spłaty całkowitej kwoty kredytu, ale będą wykorzystywane do zgromadzenia kapitału przez okresy i na zasadach określonych w umowie o kredyt lub w umowie dodatkowej, to umowa o kredyt nie przewiduje gwarancji spłaty całkowitej kwoty kredytu wypłaconej na jej podstawie.	5) Wkład własny (wysokość wkładu własnego). 6) Zasady i termin spłaty kredytu (kredytodawca musi określić: - czy raty są malejące, czy równe; - wysokość raty; - liczbę rat; - zestawienie płatności rat miesięcznych za pierwszy rok; - wskazać przynajmniej jedną ratę kredytu dla każdego roku w czasie obowiązywania umowy; - kwotę spłacanego kapitału; - kwotę spłacanych odsetek; - kwotę kapitału pozostałego do spłaty; - sumę kapitału i odsetek. Jeżeli kredyt zabezpieczony hipoteką ma zmienną stopę oprocentowania, tabela powinna zawierać informacje, że ma wyłącznie charakter poglądowy. 7) Całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta: - całkowita kwota kredytu; - całkowity koszt kredytu; - całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta. 8) Wymagane zabezpieczenia kredytu (rodzaj zabezpieczenia kredytu np. ubezpieczenie).
3. Koszty kredytu	1. Stopa oprocentowania kredytu oraz warunki jej zmiany (stopa oprocentowania kredytu to stopa stała lub zmienna z podaniem stopy referencyjnej, mającej zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania. Jeśli umowa o kredyt przewiduje różne oprocentowania, stosuje się wszystkie stopy procentowe w danych okresach obowiązywania umowy). 2. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania - RRSO- jest to całkowity koszt kredytu podnoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym przedstawiona, aby pomóc konsumentowi w porównywaniu ofert kredytowych. 3. Obowiązek zawarcia umowy dodatkowej (np. umowy ubezpieczenia-rodzaj oraz jego koszt). 4. Koszty, które będzie zobowiązany ponieść kredytobiorca w związku z umową o kredyt, m.in.: - koszty związane z prowadzeniem jednego lub kilku rachunków w celu dokonywania wpłat i wypłat środków pieniężnych, - koszty korzystania z kart kredytowych, - opłaty notarialne.	1) Stopa oprocentowania kredytu: - zasady ustalania wysokości stopy oprocentowania kredytu, - warunki zmiany stopy oprocentowania kredytu z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej mającej zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu; - marża. Jeśli umowa o kredyt przewiduje różne oprocentowania, stosuje się wszystkie stopy procentowe w danych okresach obowiązywania umowy. 2) Koszty jednorazowe: kredytodawca zobowiązany jest do podania informacji o kosztach jednorazowych, które ponosi konsument w związku z zawarciem umowy o kredyt, w szczególności koszty administracyjne związane z zawarciem i zmianą umowy o kredyt, koszty ustanowienia zabezpieczeń, koszt wyceny nieruchomości itp. Jeżeli koszt jest znany kredytodawcy należy podać jego wysokość. W innej sytuacji należy poinformować o konieczności poniesienia przez konsumenta takiego kosztu. 3) Koszty okresowe (np. koszt i rodzaj ubezpieczenia, koszt usługi dodatkowej). 4) Warunki, na jakich koszty związane z umową mogą ulec zmianie (kredytodawca powinien podać informację o wszystkich kosztach, takich jak np. możliwość podwyższenia marży kredytu do czasu dokonania prawomocnego wpisu hipoteki do księgi wieczystej). 5) Skutek braku płatności (stopa oprocentowania zadłużenia przeterminowanego).

Informacje dotyczące	Kredytu konsumenckiego	Kredytu hipotecznego
4. Inne ważne informacje	1) Odstąpienie od umowy (w terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy konsument ma prawo do odstąpienia od umowy). 2) Spłata kredytu przed terminem określonym w umowie (konsument ma prawo do spłaty całości lub części kredytu przed terminem określonym w umowie). 3) Uprawnienie kredytodawcy do zastrzeżenia prowizji za spłatę kredytu przed terminem (w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie konsument poniesie określone koszty). 4) Sprawdzenie w bazie danych. Jeżeli kredytodawca odmówił konsumentowi udzielenia kredytu konsumenckiego na podstawie informacji zawartych w bazie danych, niezwłocznie zobowiązany jest przekazać konsumentowi bezpłatną informację o wynikach tego sprawdzenia oraz wskazać bazę danych, w których tego sprawdzenia dokonano. 5) Prawo do otrzymania projektu umowy o kredyt (konsument ma prawo do otrzymania bezpłatnego projektu umowy o kredyt konsumencki, jeżeli w ocenie kredytodawcy spełnia on warunki do udzielenia kredytu konsumenckiego). 6) Czas obowiązywania formularza (określony formularz powinien zachowywać ważność od do).	1) Odstąpienie od umowy (w terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy konsument ma prawo do odstąpienia od umowy). 2) Spłata kredytu przed terminem określonym w umowie (konsument ma prawo do spłaty całości lub części kredytu przed terminem określonym w umowie). 3) Uprawnienie kredytodawcy do zastrzeżenia prowizji za spłatę kredytu przed terminem (w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie konsument poniesie określone koszty).
5. Dodatkowe informacje podawane w przypadku sprzedaży usług finansowych na odległość	Dane indentyfikacyjne kredytodawcy: 1) adres (siedziba); 2) numer telefonu*; 3) adres poczty elektronicznej*; 4) numer faksu*; 5) adres strony internetowej*; 6) rejestr (wskazanie organu, który zarejestrował działalność kredytodawcy wraz z podaniem numeru w tym rejestrze); 7) organ nadzoru. Dane dotyczące umowy: 1) odstąpienie od umowy; 2) wybór prawa właściwego (do zawartej umowy o kredyt musi mieć zastosowanie określone prawo. Kredytobiorca zobowiązany jest powołać się w umowie na obowiązujące akty prawne); 3) postanowienie umowy dotyczące wyboru prawa właściwego; 4) język umowy; 5) pozasądowe rozstrzyganie sporów (konsument ma prawo do korzystania z pozasądowego rozstrzygania sporów).	

* informacja ma charakter opcjonalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie załącznika nr 1 do ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2011, nr 126, poz. 715 ze zm.) - Formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego oraz załącznika nr 3 - Formularz informacyjny dotyczący kredytu zabezpieczonego hipoteką.

W przypadku reklam kredytu konsumenckiego zawierających dane dotyczące kosztu kredytu zarówno kredytodawca, jak i pośrednik kredytowy zobowiązany jest do podania klientowi w sposób jasny, zrozumiały i widoczny informacji dotyczących kosztów kredytu konsumenckiego, tj.:

- stopę oprocentowania kredytu wraz z wyodrębnieniem opłat uwzględnianych w całkowitym koszcie kredytu;
- całkowitą kwotę kredytu;
- rzeczywistą roczną stopę oprocentowania.

Konsument ma prawo uzyskać od kredytodawcy lub pośrednika kredytowego informacje dotyczące:

- czasu obowiązywania umowy;
- całkowitej kwoty do zapłaty przez klienta oraz wysokości rat;
- ceny towaru lub usługi oraz kwoty wszystkich zaliczek w przypadku umowy o kredyt przewidujący odroczenie płatności.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim wartość kwoty kredytu udzielanego w walucie innej niż waluta polska stanowi równowartość kwoty kredytu wyrażonej w walucie polskiej ustaloną przy zastosowaniu średniego kursu tej waluty ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia kwartału poprzedzającego dzień zawarcia umowy.

Kredytodawca lub pośrednik kredytowy zobowiązany jest przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki udzielić konsumentowi wyjaśnień dotyczących treści informacji przekazanych przed zawarciem umowy oraz postanowień zawartych w umowie, w sposób umożliwiający konsumentowi podjęcie decyzji.

3.3 Obowiązki kredytobiorców

Prawa i obowiązki posiadają zarówno kredytodawcy (np. banki, SKOK-i), jaki i kredytobiorcy. Zgodnie z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe[14] „przez umowę kredytu bank zobowiązuje się do oddania do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na określony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu".

Bank uzależnia przyznanie kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy. Przez zdolność kredytową rozumie się zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie. Kredytobiorca zobowiązany jest do dostarczenia na żądanie banku dokumentów i informacji niezbędnych do dokonania oceny zdolności kredytowej. W przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielonego kredytu, bank może obniżyć kwotę kredytu lub wypowiedzieć umowę kredytową.

[14] Dz. U. 2002, nr 72, poz. 665 ze zm.

Kredytodawca (np. bank, SKOK) ma prawo wypowiedziec kredytobiorcy umowe kredytowa, jezeli ten nie zaplaci z rzedu dwóch rat kredytowych. Zanim jednak zdecyduje sie na taki krok, powinien poinformowac o tym klienta, wysylajac do niego wezwanie do zaplaty rat w terminie nieprzekraczajacym 7 dni. Ta zasada ma zastosowanie do umów o kredyt konsumencki zawartych przed 18 grudnia 2011 r.

Pamiętaj! Z każdym upomnieniem (wezwaniem do zapłaty, monitem) wiążą się koszty, jakie musi ponieść kredytobiorca.

W przypadku zmiany calkowitej kwoty kredytu, w czasie obowiazywania umowy o kredyt konsumencki, konsument jest zobowiazany do przedstawienia, na zadanie kredytodawcy, dokumentów i informacji dotyczacych jego aktualnej sytuacji finansowej. W sytuacji znacznego zwiekszenia sie calkowitej kwoty kredytu kredytodawca zobowiazany jest do przeprowadzenia ponownej oceny ryzyka kredytowego konsumenta.

Zasady, jakimi powinien kierować się kredytobiorca

Zasada 1. Rozsądnie zarządzaj budżetem domowym:

nie wydawaj wiecej niz zarabiasz;
stwórz szczególowy plan dochodów i wydatków;
w miare mozliwosci odkladaj miesiecznie jakas kwote pieniedzy; np. 10% swoich dochodów;
dokonuj przemyslanych wydatków; kupuj najpotrzebniejsze rzeczy;
nie marnuj jedzenia;
oszczedzaj wode i energie elektryczna;
zanim zdecydujesz sie na nastepny kredyt, dokladnie przeanalizuj swoja sytuacje finansowa.

Zasada 2. Terminowo spłacaj raty kredytowe:

odlóz kwote pieniedzy na poczet raty kredytowej;
korzystaj z bankowych przypominaczy SMS-owych, aby nie zapomniec o zaplaceniu raty.

Zasada 3. Korzystaj z kalkulatorów kredytowych:

zanim zdecydujesz sie na kredyt w danym banku lub SKOK-u, zapoznaj sie ofertami róznych instytucji finansowych, aby wybrac najkorzystniejszy kredyt,
do oszacowania wysokosci raty kredytowej skorzystaj z kalkulatora kredytowego.

3.4 Wcześniejsza spłata kredytu

Prawo do wcześniejszej spłaty kredytu

Zgodnie z ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim konsument ma prawo do splaty calosci lub czesci kredytu przed terminem okreslonym w umowie. Nalezy jednak pamietac, ze w sytuacji splaty calosci kredytu przed terminem, calkowity koszt kredytu ulega obnizeniu o te koszty, które przypadlyby za okres po splacie kredytu, nawet jesli konsument uiscil je wczesniej.

Prowizja

„Kredytodawca ma prawo zastrzec w umowie prowizje za splate kredytu przed terminem, pod warunkiem ze splata ta przypada na okres, w którym stopa oprocentowania kredytu jest stala, a kwota splacanego w okresie dwunastu kolejnych miesiecy kredytu jest wyzsza niz trzykrotnosc przecietnego wynagrodzenia w sektorze przedsiebiorstw, oglaszanego przez Prezesa GUS w Dzienniku Urzedowym RP „Monitor Polski'' (z grudnia poprzedzajacego rok splaty kredytu)''.

Prowizja za splate kredytu przed terminem nie moze przekroczyc:

1% splacanej czesci kredytu, pod warunkiem, ze okres miedzy splata kredytu a rzeczywistym terminem splaty kredytu przekroczy jeden rok;

0,5% - w sytuacji, gdy okres o którym mowa nie przekroczy jednego roku.

Ponadto prowizja nie moze byc wyzsza niz wysokosc odsetek, które konsument bylby zobowiazany zaplacic w okresie miedzy splata kredytu przed terminem, a uzgodnionym terminem zakonczenia umowy, a takze nie moze byc wyzsza niz bezposrednie koszty kredytodawcy zwiazane z ta splata.

Warto pamietac, ze prowizja za splate kredytu przed terminem nie przysluguje kredytodawcy w przypadku umów:

kredytu w rachunku oszczednosciowo-rozliczeniowym;

w których splata zostala dokonana zgodnie z umowa ubezpieczenia zawarta w celu zabezpieczenia splaty kredytu.

W przypadku splaty przed terminem kredytodawca ma 14 dni na rozliczenie sie z kredytobiorca.

3.5 Odstąpienie od umowy o kredyt konsumencki

Prawo do odstąpienia od umowy

Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim gwarantuje konsumentowi prawo do pisemnego odstapienia od umowy bez podania przyczyn w terminie 14 dni od jej podpisania. Warto pamietac, ze przy zawieraniu umowy o kredyt konsumencki kredytodawca lub posrednik kredytowy zobowiazany jest do wreczenia konsumentowi wzoru oswiadczenia o odstapieniu od umowy, z oznaczeniem swojego imienia, nazwiska (nazwy) i adresu zamieszkania (siedziby).

Oświadczenia o odstąpieniu od umowy

W przypadku, gdy kredytobiorca chciałby skorzystać z przysługującego mu prawa, musiałby złożyć oświadczenie o odstąpieniu od umowy oraz dokonać niezwłocznie zwrotu wypłaconego kredytu wraz z odsetkami, nie później niż w terminie 30 dni od dostarczenia kredytodawcy oświadczenia o odtąpieniu od umowy. Dla zachowania 14 dniowego terminu jest wystarczające wysłanie pisemnego oświadczenia przed jej upływem.

Koszty związane z odstąpieniem od umowy

W związku z odstąpieniem od umowy o kredyt konsumencki, kredytobiorca nie ponosi żadnych kosztów, za wyjątkiem odsetek za okres od dnia wypłaty kredytu do dnia spłaty kredytu oraz kosztów poniesionych na rzecz organów administracji publicznej i opłat notarialnych. Za dzień spłaty kredytu uważa się dzień, w którym zostały przez konsumenta przekazane kredytodawcy środki pieniężne.

Umowa zawarta poza lokalem przedsiębiorcy a odstąpienie od umowy o kredy konsumencki

Jeżeli umowa o kredyt wiązany (np. kredyt ratalny) została zawarta na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa, konsument może odstąpić od umowy bez podania przyczyn w terminie 14 dni od jej zawarcia. Termin do odstąpienia od umowy jest zachowany, jeżeli konsument przed jego upływem złoży pod wskazany przez kredytodawcę lub pośrednika kredytowego adres oświadczenie o odstąpieniu od umowy.

Przed zawarciem umowy poza lokalem przedsiębiorcy konsument powinien być poinformowany na piśmie o możliwości odstąpienia od umowy, otrzymać wzór oświadczenia o odstąpieniu, a także potwierdzenie zawarcia umowy, stwierdzające jej datę i rodzaj oraz przedmiot świadczenia i cenę.
Jeżeli konsument skorzystał z przyznanego mu prawa do odstąpienia od umowy na nabycie określonego towaru lub usługi, to odstąpienie konsumenta od tej umowy jest skuteczne także wobec umowy o kredyt wiązany.

W przypadku wydania zakupionego towaru konsument zobowiązany jest do jego zwrócenia, zaś sprzedawca do niezwłocznego oddania pieniędzy konsumentowi (w terminie nieprzekraczającym 14 dni).

3.6 Podsumowanie

Dobre rady

1) Zanim zdecydujesz się na kredyt:
   dokładnie przeanalizuj swoją sytuację finansową. Dodatkowa rata kredytowa może niekorzystnie wpłynąć na Twój budżet domowy;
   upewnij się, czy zaproponowane warunki kredytowe są dla Ciebie najkorzystniejsze. W tym celu sprawdź oferty kredytowe w różnych instytucjach finansowych.

2) Uważaj na pożyczki oferowane przez firmy pożyczkowe. Z pozoru tańsza pożyczka może okazać się bardzo droga i niekorzystna. Zamiast osiągnąć większe korzyści, możesz popaść w jeszcze głębsze problemy finansowe.

3) Pamiętaj! Kredytodawca zobowiązany jest do sporządzenia formularza informacyjnego zwierającego podstawowe informacje o kredycie, takie jak: koszty pożyczki, całkowita kwota spłaty, wysokość oprocentowania, wymagane zabezpieczenia, obowiązkowe ubezpieczenia itp.

4) Kredytobiorca zobowiązany jest do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminie określonym w umowie. W przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielonego kredytu, bank może obniżyć kwotę kredytu lub wypowiedzieć umowę kredytową.

5) Pamiętaj! Kredytobiorca ma prawo do:

wcześniejszej spłaty kredytu - w sytuacji spłaty całości kredytu przed terminem, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które przypadłyby za okres po spłacie kredytu;

odstąpienia od umowy (bez podania przyczyn) w terminie 14 dni od jej podpisania. Warto pamiętać, że przy zawieraniu umowy o kredyt konsumencki kredytodawca lub pośrednik kredytowy zobowiązany jest do wręczenia konsumentowi wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy.

4. Problem ze spłatą rat kredytowych

Znaczna większość kredytobiorców zaciągając zobowiązanie deklaruje, że chce go spłacić zgodnie z zawartą umową. Jednak los bywa nieprzewidywalny, a nasze dobre chęci czasem mogą okazać się niewystarczające. Nieprzemyślane decyzje kredytowe, brak podstawowej wiedzy czy utrata płynności finansowej to tylko niektóre przyczyny popadania w „spiralę zadłużenia" i stan niewypłacalności. Niniejszy rozdział szczegółowo omawia tematykę nadmiernego zadłużenia. Jego lektura pozwoli lepiej zrozumieć to zjawisko, poznać jego przyczyny i skutki oraz przybliży sposoby wyjścia z trudnej sytuacji.

4.1 Co powoduje, że kredytobiorcy wpadają w pętlę zadłużenia?

Decyzja o zaciągnięciu kredytu jest zazwyczaj podyktowana pragnieniem zaspokojenia potrzeb, których nie jesteśmy w stanie sfinansować z własnych środków. Zakup mieszkania, samochodu, wakacyjny wyjazd można bez końca wymieniać powody, dla których się zadłużamy. Nie ma nic złego w zaciąganiu kredytów, dopóki nasz budżet pozwala nam na terminową obsługę zobowiązań. Gorzej, gdy spłata rat kredytowych przewyższy nasze aktualne możliwości finansowe. Niespłacone kredyty na zakup towarów, usług, papierów wartościowych, pożyczki i kredyty mieszkaniowe oraz zaciągnięcie zobowiązania na spłatę już istniejących długów najczęściej doprowadzają do pętli zadłużenia, a w wielu przypadkach do niewypłacalności kredytobiorcy.

Przyczyną takiego stanu rzeczy jest w dużej mierze lekkomyślność i nieroztropność w podejmowaniu decyzji kredytowych. Zaciągnięcie kredytu powinno być poprzedzone rzetelną analizą naszej sytuacji finansowej i budżetu domowego. Innymi słowy musimy sprawdzić, czy na pewno stać nas na kredyt, czy rezerwa w budżecie pozwoli nam na pokrycie rat kredytowych bez większych wyrzeczeń. Nie bez znaczenia jest również świadomy wybór oferty kredytowej, a nie zaciąganie szybkiego kredytu pod wpływem nagłego impulsu lub agresywnej reklamy instytucji finansowej.

Innym istotnym czynnikiem, mającym wpływ na powstanie zadłużenia, jest brak wiedzy finansowej. Problemy w spłacie rat kredytowych mogą się pojawić, jeżeli szczegółowo nie zapoznamy się z warunkami umowy kredytowej, przede wszystkim w zakresie kosztów kredytu. Jeżeli nie czujemy się na siłach, aby samodzielnie przeanalizować umowę, powinniśmy zwrócić się do ekspertów np. specjalistów z Ośrodków Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego, działających przy Stowarzyszeniu Krzewienia Edukacji Finansowej, którzy takiej pomocy udzielą bezpłatnie.

Poważny problem stanowi także bezrefleksyjne poręczanie kredytów. Nie wszyscy zdają sobie sprawę, że poręczyciel w takim samym stopniu jak kredytobiorca odpowiada za istniejący dług i wierzyciel może od niego żądać zwrotu pożyczonych pieniędzy. Nierzadko kredyty zaciągane są dla osób trzecich, które pomimo początkowych zapewnień o jego spłacie unikają odpowiedzialności, a obowiązek zwrotu długu spada na nas jako poręczycieli.

Stan nadmiernego zadłużenia może być również wywołany czynnikami od nas niezależnymi. Zaburzenia płynności i stabilności finansowej mogą być wywołane utratą pracy, majątku czy zdrowia

lub innymi przypadkami, których nie jesteśmy w stanie przewidzieć. A pogorszenie naszej sytuacji życiowej z całą pewnością przełoży się na naszą zdolność do terminowej obsługi zobowiązań finansowych.

W nielicznych przypadkach zadłużenie może być wynikiem celowego wyłudzenia kredytu. Dotyczy to osób, które zaciągając kredyty posługują się fałszywymi lub nierzetelnymi dokumentami. Na szczęście grupa osób, które działają w taki sposób, stanowi niewielki odsetek wszystkich kredytobiorców. Nie możemy tych osób mylić z kredytobiorcami, którzy zaciągają nowe zobowiązania w celu spłaty już istniejących długów. Ich celem nie jest wyłudzenie kredytu i bezprawne wzbogacenie się, ale wyjście z pętli kredytowej. Niestety, robią to zazwyczaj nieumiejętnie i przez to jeszcze bardziej pogłębiają swój stan zadłużenia.

4.2 Historia mojego zadłużenia

Należy zwrócić uwagę na fakt, że problem nadmiernego zadłużenia dotyczy zarówno kredytobiorcy, który nie wywiązuje się ze swoich obowiązków względem wierzycieli, jak i innych członków jego rodziny. Ograniczone możliwości finansowe zmniejszają konsumpcję całej rodziny i nie pozwalają w pełni korzystać z życia. Długotrwały stan nadmiernego zadłużenia może prowadzić do ubóstwa i wykluczenia społecznego, a w wyjątkowych sytuacjach nawet do bezdomności.

Nie zapominajmy, że zaniechanie spłaty kredytu skutkuje naliczaniem karnych odsetek, a wszczęcie procedury windykacyjnej dodatkowymi kosztami, które znacznie powiększają dług. Spłata zadłużenia może się wtedy wydłużyć o wiele miesięcy, a może i lat. Problem ze spłatą rat kredytowych w wielu przypadkach kończy się egzekucją komorniczą, która może pozbawić dłużnika części dochodu i innych składników majątku, w tym także mieszkania.

Jednak nadmierne zadłużenia to nie tylko problem o charakterze finansowym. Życie w ciągłym napięciu i stresie może odbić się na naszym zdrowiu, doprowadzić do załamania, a nawet depresji. Procedura windykacyjna bywa długa i uciążliwa, a metody stosowane przez niektóre firmy windykacyjne mogą być bardzo nieprzyjemne. Co gorsze, możemy narazić się na utratę zaufania najbliższych, które w przyszłości ciężko nam będzie odbudować.

Gdy nie spłacamy zaciągniętych zobowiązań w terminie, musimy liczyć się z tym, że pracujemy na naszą negatywną historię kredytową. W przyszłości trudniej nam będzie uzyskać kredyt, a nawet może być to niemożliwe, gdyż stracimy wiarygodność w oczach potencjalnych kredytodawców. Również zawieranie umów z innymi przedsiębiorcami jak np. dostawcami Internetu lub operatorami telekomunikacyjnymi może być utrudnione.

4.3 Co zrobić w sytuacji nadmiernego zadłużenia?

Konsekwencje wynikające z niespłacenia zaciągniętych przez nas zobowiązań mogą być dotkliwe i nieprzyjemne, dlatego powinniśmy zrobić wszystko co w naszej mocy, aby ich uniknąć. W poniższej tabeli przedstawiamy kilka sposobów na wyjście z trudnej sytuacji.

Tabela 5. Metody postępowania w sytuacji nadmiernego zadłużenia

METODA	ZALETY	WADY
Wydłużenie okresu spłaty kredytu	Wydłużenie okresu kredytowania; zmniejszenie wysokości rat kredytu; poprawa płynności finansowej kredytobiorcy.	Zwiększenie całkowitego kosztu kredytu.
Karencja w spłacie kredytu (rozwiązanie stosowane w przypadku przejściowych problemów finansowych)	Zawieszenie spłaty rat kredytu w części kapitałowej na określony czas (przeważnie od 3 do 6 miesięcy).	Kredytobiorca zobowiązany jest do zapłaty części odsetkowej raty. Zazwyczaj zwiększenie wysokości rat po zakończeniu okresu zawieszenia spłaty. Czasami pobierana jest opłata za udzielenie karencji w spłacie.
Wakacje kredytowe (rozwiązanie stosowane w przypadku przejściowych problemów finansowych)	Zawieszenie spłaty rat kredytu w całości na określony czas (przeważnie od 1 do 3 miesięcy).	Zazwyczaj zwiększenie wysokości rat po zakończeniu okresu zawieszenia spłaty. Czasami pobierana jest opłata za udzielenie wakacji kredytowych.
Konsolidacja kredytów	Polega na spłacie dotychczasowych zobowiązań ze środków uzyskanych z kredytu konsolidacyjnego. Zamiana kilku kredytów w jeden z niższą ratą i dłuższym okresem kredytowania. Poprawa płynności finansowej kredytobiorcy.	Dodatkowe koszty wynikające z uruchomienia nowego kredytu. W przypadku kredytu konsolidacyjnego hipotecznego wymagane jest zabezpieczenie hipoteczne.
Refinansowanie kredytu	Polega za zmianie drogiego kredytu na tańszy, niższej oprocentowany i bardziej przystępny. Kredyt refinansowy przeznaczony jest na spłatę kredytu hipotecznego. Poprawa płynności finansowej kredytobiorcy.	Dodatkowe koszty wynikające z uruchomienia nowego kredytu.

METODA	ZALETY	WADY
Przewalutowanie kredytu	Polega za zmianie waluty kredytu w trakcie okresu kredytowania. Zmniejszenie wysokości rat kredytu.	Czasami pobierana jest opłata za przewalutowanie kredytu. Pojawia się ryzyko kursowe.
Zmiana harmonogramu spłat	Polega na ustaleniu nowego terminu spłat rat kredytu. Tę metodę stosuje się w sytuacji, gdy przeszkodę w terminowej spłacie rat kredytu stanowi zmiana daty otrzymywania wynagrodzenia przez kredytobiorcę.	Czasami pobierana jest opłata za zmianę harmonogramu spłat.
Upadłość konsumencka (Więcej o upadłości konsumenckiej na str. 48)	Polega na oddłużeniu konsumenta przy maksymalnym zaspokojeniu wierzycieli poprzez sprzedaż majątku dłużnika i realizację planu spłaty wierzycieli. Część zadłużenia może być przez sąd umorzona. Po ogłoszeniu dłużnika upadłym jego zadłużenie się nie powiększa.	Z upadłości konsumenckiej mogą skorzystać osoby, których zadłużenie powstało w okolicznościach wyjątkowych i od nich niezależnych. Dłużnik jest zobowiązany wyjawić i wydać syndykowi cały swój majątek (łącznie z mieszkaniem lub domem, w którym zamieszkuje, który zostaje sprzedany).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Głowacka M., Karmasz I., Kołodziejczyk K., Koszyk S., Szkiela W., *Jak spłacać, aby nie płakać. Jak uniknąć problemów z zaciągniętym kredytem*, Stowarzyszenie Krzewienia Edukacji Finansowej, Gdynia 2011, s. 29-30.

4.4 Rady psychologa. Jak poradzić sobie z psychicznym dyskomfortem związanym z zadłużeniem?

Zacznij od małych rzeczy:

Osoby, którym udało się wyjść z długów, twierdzą, że wszystkie pozytywne zmiany zaczęły się w momencie, gdy przestały tolerować swoje długi i przejęły nad nimi kontrolę. Zatem: Nie przyzwyczajaj się do życia w długach. Przestań je tolerować! Im szybciej zajmiesz się swoimi długami, tym szybciej się ich pozbędziesz!

Wiedz, że zadłużenie nie jest powodem do wstydu! Nie Ty jeden znalazłeś się w trudnej sytuacji. Każdego dnia, wcale o tym nie wiedząc, spotykasz osoby, które zmagają się z podobnymi problemami. W długi popadają ludzie na całym świecie, nawet w krajach uważanych za bogate. Dziś długi to nie powód do wstydu!!!

Wybacz samemu sobie. Wszyscy popełniają błędy. Twoją intencją na pewno nie było znalezienie się w długach.

Gdy to Ci się uda, możesz przystąpić do dalszego działania:

1. Porozmawiaj z kimś. Może to być Twój przyjaciel, ktoś z rodziny, przewodnik duchowy czy specjalista z banku. Często to wystarczy, żeby spojrzeć na własną sytuację z innej strony, a także jest dobrym krokiem w celu przełamania wstydu. Poproś o psychologiczne wsparcie, nazywając je po imieniu („Proszę Cię, żebyś wspierał/wspierała mnie w tym trudnym czasie").
2. Nie dodawaj sobie stresu. W pierwszej kolejności postaraj się zadbać o to, co możesz poprawić „od zaraz". Staraj się wysypiać. Tylko zachowując zdrowy rozsądek, energię i „kontakt ze światem" uda Ci się pokonać zadłużenie.
3. Nie zapominaj o swoim zdrowiu. Stres nierzadko można zredukować poprawiając dietę czy angażując się w aktywność fizyczną. Już samo podjęcie jakiegokolwiek działania w celu redukcji i pozbycia się zadłużenia potrafi wiele zdziałać.
4. Zadbaj najpierw o siebie, potem o innych. Jeśli Ty będziesz w dobrej kondycji psychicznej, dużo łatwiej będzie Ci zapewnić ją członkom Twojej rodziny.

Przejdź do konkretów:

5. Stwórz plan spłaty długów. Ważne, żeby plan ten był realistyczny. W tym celu możesz skorzystać z pomocy specjalistów.
6. Plan ten powinien być zapisany. W ten sposób oswajasz się z liczbami, a te przestają powodować u Ciebie niepokój.
7. Postaraj się być konsekwentnym. Każda kolejna spłacona rata spowoduje, że poczujesz się lepiej. Jest to możliwe, że z biegiem czasu uda Ci się oddawać wierzycielom coraz większe sumy i w pełni przejmiesz kontrolę nad sytuacją, a tym samym nad swoimi finansami.

4.5 Firma pożyczkowa - czy szybka pożyczka rozwiąże Twój problem, czy Cię pogrąży?

Firmy pożyczkowe są instytucjami parabankowymi, czyli podmiotami działającymi na rynku finansowym, które prowadzą działalność podobną do banków, ale nie posiadają licencji bankowej oraz nie podlegają kontroli Komisji Nadzoru Finansowego.

W ostatnim czasie zauważalny jest wzrost zainteresowania ofertą firm pożyczkowych, który może być wynikiem zaostrzenia polityki kredytowej banków. Wprowadzone restrykcje spowodowały, że osoby które nie wykazują zdolności kredytowej lub posiadają negatywną historię kredytową, mają niewielkie szanse na uzyskanie kredytu w banku. Wykorzystały to firmy pożyczkowe, które kuszą klientów łatwo dostępnymi pożyczkami, udzielanymi bez zbędnych formalności, jedynie na podstawie dowodu osobistego. Pożyczkobiorca nie jest zobowiązany do przedstawienia zaświadczenia o zarobkach czy zabezpieczenia pożyczki, nikt nie pyta go, czy posiada inne zobowiązania i czy jest w stanie spłacać udzieloną pożyczkę. Jednak za tymi wszystkimi udogodnieniami kryją się najczęściej wysokie koszty, związane m.in. z obsługą pożyczki, opłatą przygotowawczą, ubezpieczeniem, których nie wszyscy są do końca świadomi. Pamiętajmy, że z pozoru tania pożyczka może okazać się bardzo droga.

4.6 Zjawisko „spirali zadłużenia”

Ze zjawiskiem „spirali zadłużenia” mamy do czynienia, gdy konsument zaciąga nowe kredyty na spłatę już posiadanych zobowiązań. Dzieje się tak, gdy aktualna sytuacja finansowa kredytobiorcy nie pozwala mu na terminową spłatę rat kredytowych z własnych środków i w ten sposób poszukuje on metody na uniknięcie kłopotliwej sytuacji. Jednak takie działanie nie jest rozsądne, gdyż trzeba wziąć pod uwagę, że zaciągając nowe zobowiązanie będziemy zmuszeni do płacenia raty kolejnego kredytu, co jeszcze bardziej obciąży nasz budżet domowy. Nowy kredyt pozwala zazwyczaj na spłatę bieżących rat posiadanych zobowiązań, co rozwiązuje problem ze spłatą, ale tylko na krótki czas. Spłacając stare kredyty nowymi, nigdy nie wyjdziemy ze „spirali zadłużenia”, a jedynie będziemy systematycznie powiększać nasz dług. A stąd już tylko krok do niewypłacalności.

4.7 Konsekwencje niedotrzymania warunków umowy kredytowej

Kredytobiorcy, którzy wpadli w pętlę zadłużenia i zawczasu nie zadbali o zmianę swojej sytuacji, muszą liczyć się z podjęciem działań ze strony wierzycieli, zmierzających do odzyskania pożyczonych pieniędzy. Tylko chęć porozumienia i dobra wola obu stron mogą uchronić dłużnika przed czarnym scenariuszem.

Już pierwsze opóźnienia w spłacie kredytu mogą doprowadzić do rozpoczęcia wstępnych działań windykacyjnych, które mają nas zmobilizować do zapłaty zaległych rat. Są to zazwyczaj upomnienia telefoniczne lub monity. Nie wolno nam unikać i lekceważyć ponagleń wierzyciela. Odbiór korespondencji i telefonów musimy potraktować jako nasz obowiązek. Zresztą w naszym interesie jest, aby zachować dobre stosunki z kredytodawcą i zadbać o stały kontakt. Im wcześniej podejmiemy rozmowy z wierzycielem zmierzające do wypracowania porozumienia, tym większe są nasze szanse na pomyślne zakończenie sprawy.

Jeżeli upomnienia kredytodawcy nie przyniosą zamierzonego rezultatu, kredytobiorca musi liczyć się z ewentualnym wypowiedzeniem umowy kredytowej. Nowa, obowiązująca od 18 grudnia 2011 roku, ustawa o kredycie konsumenckim[15] nie reguluje szczegółowo kwestii wypowiedzenia umowy.

[15] Dz. U. 2011 r., nr 126, poz. 715 ze zm.

Wskazuje jednak, że warunki wypowiedzenia umowy kredytowej powinny być określone w tejże umowie. Jeśli kredytodawcą jest bank, zastosowanie ma również art.75 Prawa bankowego[16], który mówi o tym, że w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu lub w sytuacji utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej, bank może obniżyć kwotę przyznanego kredytu lub wypowiedzieć umowę kredytową. Okres tego wypowiedzenia wynosi 30 dni, o ile strony nie uzgodnią dłuższego terminu.

W przypadku umów o kredyt zawartych przed 18 grudnia 2011r. stosuje się przepisy ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 20 lipca 2001 roku[17]. Zgodnie z treścią starej ustawy wypowiedzenie umowy może nastąpić, gdy konsument nie ureguluje pełnych rat kredytowych za co najmniej dwa okresy płatności. Instytucja finansowa zobowiązana jest do wcześniejszego wezwania kredytobiorcy do zapłaty zaległych rat. Jeżeli konsument w wyznaczonym terminie nie ureguluje zaległości, wierzyciel może wypowiedzieć umowę kredytową. Oznacza to, że dotychczasowe warunki umowy przestają wiązać, a na kredytobiorcy ciąży obowiązek natychmiastowej spłaty całości zadłużenia. Termin wypowiedzenia umowy nie może być krótszy niż 30 dni. Jeśli po upływie terminu wypowiedzenia dłużnik nie zwróci należnych wierzycielowi pieniędzy, instytucja finansowa podejmie kolejne kroki zmierzające do odzyskania pożyczonych środków.

Zakończeniem procedury windykacyjnej jest skierowanie sprawy na drogę postępowania sądowego, a w konsekwencji egzekucja z majątku dłużnika, prowadzona przez komornika sądowego na wniosek wierzyciela. Komornik może prowadzić egzekucję m.in. z dochodu dłużnika (np. wynagrodzenia za pracę, renty, emerytury), rachunku bankowego, ruchomości (np. samochodu, sprzętu RTV) i nieruchomości (np. mieszkania, domu). Należy pamiętać, że komornik za przeprowadzenie czynności egzekucyjnych pobiera opłatę, która może wynieść nawet 15% wartości zajęcia.

Wielu kredytodawców korzysta z usług zewnętrznych firm windykacyjnych, które specjalizują się w odzyskiwaniu długów. Firmy te pracują na zlecenie instytucji finansowej lub na własny rachunek, uprzednio skupując od kredytodawców długi ich klientów. Zazwyczaj firmy windykacyjne nie oczekują od dłużnika spłaty zadłużenia w całości, ale proponują system miesięcznych rat. Warto zawrzeć z nimi ugodę, aby uniknąć procedury sądowej i egzekucji.

---

[16] Dz. U. 2002, nr 72, poz. 665 ze zm.
[17] Dz. U. 2001, nr 100, poz. 1081 ze zm.

Należy jednak pamiętać, że firmy windykacyjne nie mają prawa powiększać zadłużenia konsumenta o dodatkowe koszty. Skupując niespłacone kredyty za bezcen, nawet po 5-10% ich faktycznej wartości, zapewniają sobie zarobek w postaci wyegzekwowanych długów.

Ponadto firmy windykacyjne nie mogą podejmować czynności, które byłyby krzywdzące dla dłużników. Konsument ma prawo zawiadomić policję i prokuraturę o łamaniu prawa przez przedstawiciela firmy windykacyjnej. Wcześniej warto złożyć na niego skargę do przełożonego. Musimy pamiętać, że pracownik firmy windykacyjnej nie jest komornikiem, stąd zakres jego działań i uprawnień jest ograniczony.

Czego nie może przedstawiciel firmy windykacyjnej?

W żadnym wypadku przedstawiciel firmy windykacyjnej nie może:

- zajmować lub spisywać majątku dłużnika;
- wejść do mieszkania dłużnika bez jego zgody;
- rozmawiać o zadłużeniu konsumenta z innymi osobami; np. z sąsiadami lub pracodawcą;
- wywieszać informacji o zadłużeniu konsumenta w miejscach publicznych, ogólnodostępnych; np. na klatce schodowej lub w miejscu pracy dłużnika;
- naruszać dobra osobiste i godność osobistą dłużnika; np. zastraszać, grozić, nękać, używać siły, zwracać się w sposób niegrzeczny, używać wulgarnego języka;
- przekazywać nieprawdziwe informacje co do konsekwencji niespłacenia długu; np. dotyczące pozbawienia wolności;
- powiększać zadłużenia konsumenta o dodatkowe koszty;
- informować dłużnika, który podniósł zarzut przedawnienia, iż „w świetle zawartych umów i historii spłaty zadłużenia” nadal pozostaje zadłużony.

Przykładowy schemat procedury windykacyjnej

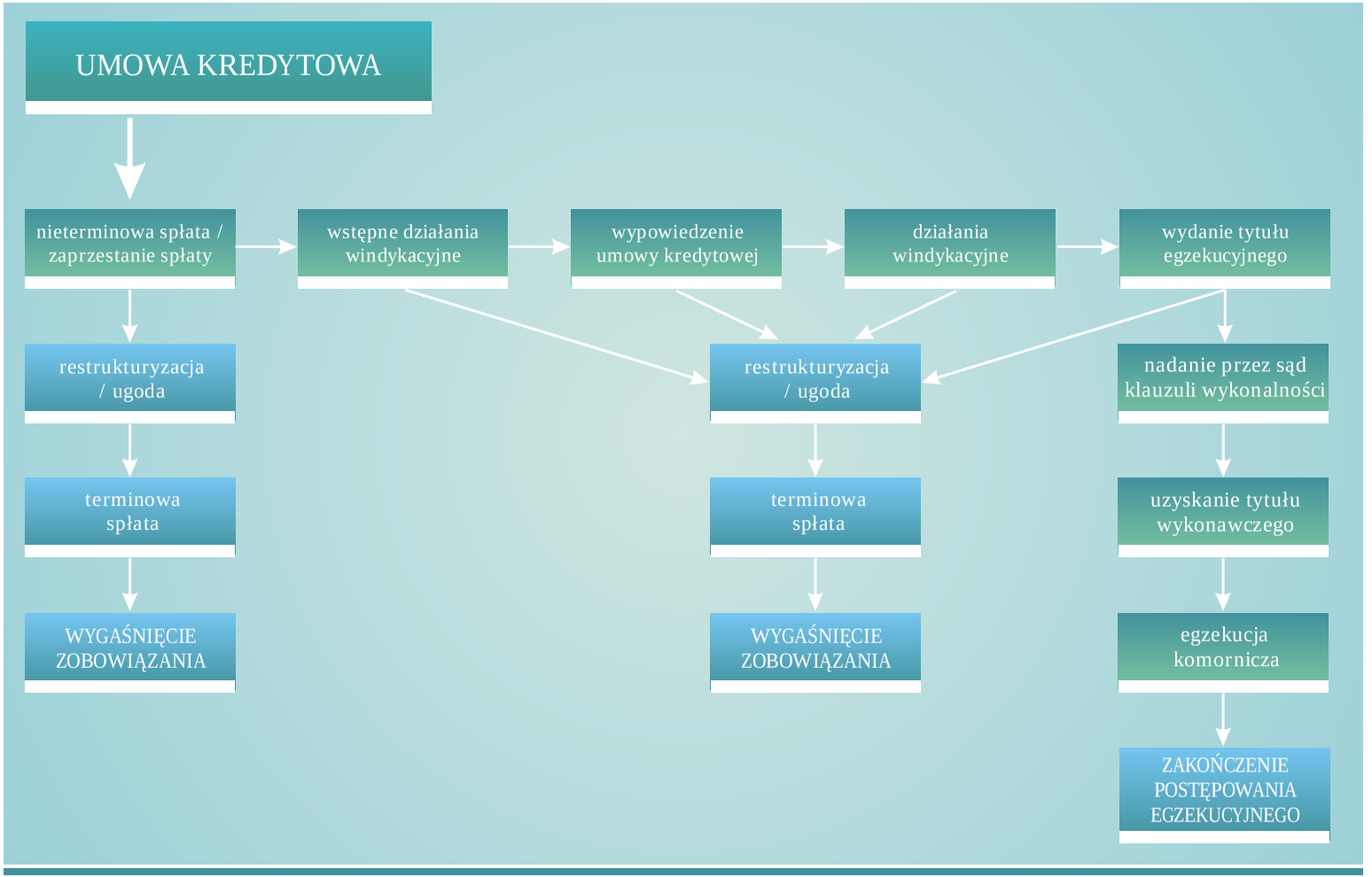

Źródło: opracowanie własne na podstawie http://www.skef.pl

4.8 Wierzyciele

Pod pojęciem wierzyciela rozumiemy podmiot, który ze względu na powstałe zobowiązanie jest uprawniony do otrzymania od dłużnika określonego świadczenia. W stosunku kredytowym kredytodawca, który udziela konsumentowi kredytu, staje się jego wierzycielem, zaś ten konsument względem kredytobiorcy jest dłużnikiem. Uprawnienie wierzyciela do otrzymania świadczenia od dłużnika określa się jako wierzytelność, a zobowiązanie dłużnika względem wierzyciela długiem.

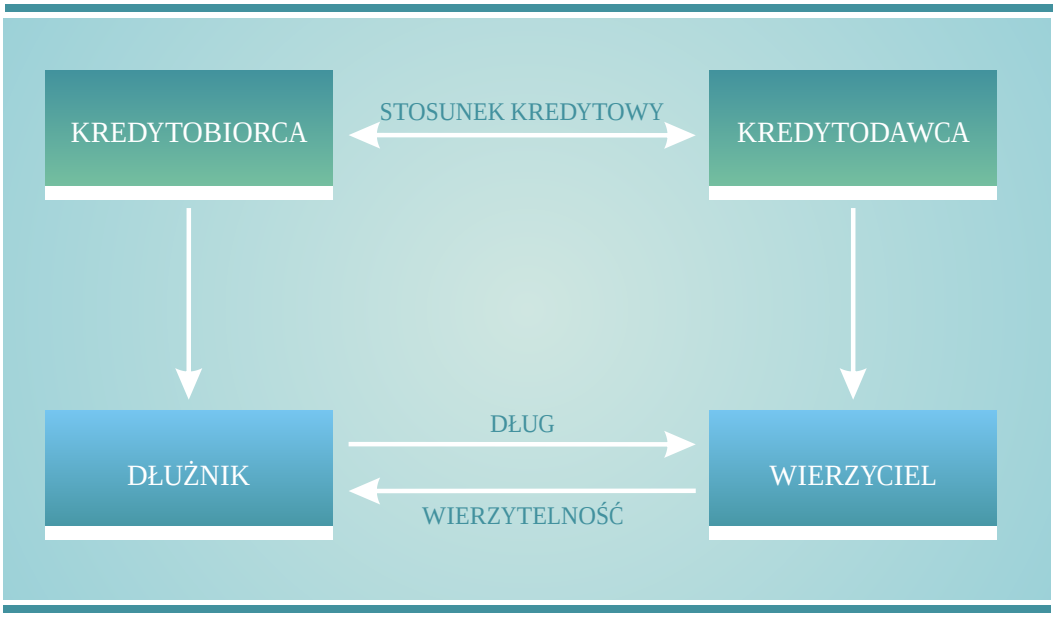

Źródło: Opracowanie własne

Raz utracona wiarygodność kredytobiorcy w oczach kredytodawcy jest trudna do odzyskania. Wymaga dużego zaangażowania, chęci współpracy i dobrej woli obu stron. Powinniśmy zrobić wszystko, aby wierzyciel znowu nam zaufał i podjął rozmowy zmierzające do wypracowania porozumienia.

Jak rozmawiać z wierzycielami?

Zacznij od regularnego odbierania korespondencji i telefonów. Dzięki temu będziesz wiedział, na jakim etapie jest sprawa i będziesz mógł podjąć skuteczne działania.

Nigdy nie unikaj kontaktu z wierzycielem. Chowanie głowy w piasek na pewno Ci nie pomoże. Wręcz przeciwnie, tylko pogorszy Twoją sytuację.

Przygotuj się do rozmowy z wierzycielem. Zbadaj swoją sytuację finansową, aby zaproponować rozwiązanie, które będziesz mógł w przyszłości zrealizować.

Bądź aktywny! Pokaż, że zależy Ci na wypracowaniu porozumienia.

Nie czekaj na gotowe rozwiązania. Sam zaproponuj nowe warunki spłaty kredytu, dostosowane do Twoich aktualnych możliwości finansowych.

Wywiązuj się z ustalonych postanowień.

Udowodnij, że jesteś wiarygodnym partnerem - bądź szczery, odpowiedzialny, skrupulatny i punktualny.

Na bieżąco informuj wierzyciela o zmianach Twojej sytuacji finansowej.

Psycholog radzi

W sytuacji, gdy komuś jesteśmy winni pieniądze, najczęściej czujemy wstyd i zażenowanie, z którymi próbujemy radzić sobie poprzez unikanie kontaktu z tą osobą czy instytucją. A gdy zmuszeni jesteśmy w końcu z nią rozmawiać, zbyt łatwo godzimy się na stawiane nam warunki, byleby tylko uniknąć przykrych doznań, które nam wówczas towarzyszą. Taka postawa powoduje, że obiecujemy rzeczy, których często nie jesteśmy w stanie spełnić (np. krótszy termin pierwszej spłaty lub szacujemy nasze możliwości w sposób nierealistyczny, mówiąc wierzycielowi, że spłacimy wyższą kwotę niż to realnie jest możliwe). Taki brak asertywności powoduje, że dokładamy sobie stresu i fundujemy sobie problemy, bowiem kolejny raz nie jesteśmy w stanie sprostać sytuacji, a wierzyciele naciskają i oczekują dotrzymania umowy.

W takiej sytuacji:

Nie bądź nadmiernie uległy, ale też nie „atakuj" negatywnymi emocjami.

Nie pozwól, by wstyd i strach spowodowały kolejne kłopoty.

Realnie oceniaj swoje szanse jeśli chodzi o możliwości i mów o tym wprost wierzycielom bez zażenowania, dając sobie prawo do popełniania błędów.

Poproś o czas do zastanowienia, by podjąć decyzję w oparciu o spojrzenie na sprawę z dystansem, a nie w silnych emocjach one nigdy nie są dobrym doradcą.

Jeśli czujesz, że wymusza się na Tobie rozwiązania, które mogą nie być przez Ciebie spełnione - jasno to komunikuj w rozmowie wiedząc, że „nie obiecuje się gruszek na wierzbie".

Dopytuj o rozwiązania alternatywne i ich skutki, by wiedzieć, co Ciebie czeka, jeśli...

Zadbaj o możliwość kontaktu (telefonicznego czy mailowego) z wierzycielem podczas okresu spłacania długów, gdyby trzeba było jeszcze coś wyjaśnić czy o czymś poinformować, po to by móc zapewnić sobie większy spokój i jednocześnie zmniejszyć stres.

I najważniejsze... pamiętaj, że Wierzycielowi i Tobie chodzi tak naprawdę o to samo - on chce odzyskać pieniądze, a ty chcesz je spłacić. Trzeba tylko wspólnie znaleźć najbardziej efektywny sposób osiągnięcia wspólnego celu.

4.9 Pojęcie upadłości konsumenckiej

W marcu 2009 roku w związku z nowelizacją ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze[18], do polskiego prawa została wprowadzona instytucja upadłości konsumenckiej. Jej celem jest oddłużenie konsumenta i spłacenie jego długów w jak największym stopniu. Upadłość konsumencką może ogłosić dłużnik, który jest osobą fizyczną i nie prowadzi działalności gospodarczej. Ustawa umożliwia ogłoszenie upadłości konsumentom raz na dziesięć lat.

Konsumenckie postępowanie upadłościowe polega na sprzedaży majątku należącego do dłużnika, łącznie z mieszkaniem lub domem jednorodzinnym, w którym upadły zamieszkuje, a środki uzyskane ze sprzedaży przeznaczane są na zaspokojenie wierzycieli. Następnie, na podstawie przyjętego planu spłaty wierzycieli, dłużnik nawet przez 5 lat spłaca pozostałą część zadłużenia w miesięcznych ratach. Po okresie realizacji planu spłaty wierzycieli sąd może umorzyć pozostałe długi i zakończyć postępowanie upadłościowe.

Jakie warunki musi spełnić konsument, aby ogłosić upadłość konsumencką?[19]

Dług konsumenta musi powstać w wyjątkowych i niezależnych od niego okolicznościach (np. utrata pracy bez winy konsumenta lub ciężka, długotrwała choroba);
Majątek konsumenta musi wystarczyć na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego (przeciętny koszt postępowania wynosi od 6.000 do 20.000 zł);
Konsument musi złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej do sądu i wnieść opłatę sądową w wysokości 200 zł (istnieje możliwość zwolnienia z opłaty sądowej).

Należy podkreślić, że konsumenckie postępowanie upadłościowe nie jest procedurą łatwą, wymaga od dłużnika dużej odpowiedzialności i sumienności. Jakiekolwiek uchybienia mogą skutkować umorzeniem postępowania.

4.10 Podsumowanie

Dobre rady

Unikaj podejmowania nieprzemyślanych, szybkich decyzji kredytowych. Rozwaga w zaciąganiu zobowiązań finansowych może uchronić Cię przed pętlą zadłużenia.
Gdy znajdziesz się w sytuacji nadmiernego zadłużenia, pamiętaj:
- Nie chowaj głowy w piasek, nie panikuj i nie podejmuj nieracjonalnych decyzji;
- Dokładnie przeanalizuj swoją sytuację finansową;
- Uporządkuj dokumenty i ustal poziom swojego zadłużenia;
- Nie zaciągaj nowych kredytów, aby spłacić poprzednie na dłuższą metę takie działanie jest nieskuteczne. Poszukaj innego rozwiązania, które pozwoli Ci wyjść z kłopotów.

[18] Dz. U. 2003, nr 60, poz. 535 ze zm.
[19] *Upadłość konsumencka* (ulotka informacyjna), Stowarzyszenie Krzewienia Edukacji Finansowej, Gdynia 2011, s.2.

Jeżeli chcesz zaciągnąć kredyt na spłatę posiadanych zobowiązań finansowych, skorzystaj z kredytu konsolidacyjnego, który pozwoli Ci spłacić całość zadłużenia, a nie tylko jego część.
Zawierając umowę kredytową, zobowiązujesz się do przestrzegania jej warunków. Pamiętaj, że Twoim obowiązkiem jest spłata kredytu zgodnie z harmonogramem, z zachowaniem określonych wysokości rat oraz wyznaczonych terminów płatności. Niedotrzymanie warunków umowy może skutkować nieprzyjemnymi konsekwencjami.
Pamiętaj, że niedotrzymanie warunków umowy kredytowej i wszczęcie procedury windykacyjnej skutkuje naliczeniem karnych odsetek, opłat za monity oraz innych kosztów, które powiększają dług.
Nie zapomnij, że wypowiedzenie umowy kredytowej nie zamyka dłużnikowi drogi do zawarcia ugody z wierzycielem. Każdej ze stron zależy na szybkim i polubownym zakończeniu sprawy. Egzekucja komornicza to ostateczność, której wszyscy chcieliby uniknąć.
Postępowanie egzekucyjne pociąga za sobą dodatkowe koszty, którymi obciążony jest dłużnik. Zrób wszystko, by uniknąć egzekucji majątku.

BANK- to przedsiębiorstwo zajmujące się gromadzeniem pieniędzy, inwestowaniem ich, udzielaniem kredytów oraz prowadzeniem operacji finansowych. Dochodami własnymi banku są odsetki od udzielonych kredytów oraz opłaty i prowizje za wykonywanie usługi. Interesy klientów banku zabezpiecza Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

BIURO INFORMACJI KREDYTOWEJ (BIK) - zostało utworzone na podstawie przepisów Prawa Bankowego.[20] W BIK znajdują się informacje o osobach, które kiedykolwiek zaciągnęły zobowiązanie kredytowe. Są tam dane osób zarówno terminowo spłacających swoje kredyty (osób indywidualnych i przedsiębiorców), jak i tych, które nie regulowały swoich płatności. Informacje te są udostępniane współpracującym z BIK bankom i SKOK-om. Dzięki informacjom z BIK, Banki i SKOK-i mają wiedzę o terminowości spłat zobowiązań i rzetelności klientów.

BIURO INFORMACJI GOSPODARCZEJ - działa w formie spółki akcyjnej na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.[21] Jego zadaniem jest pośrednictwo w udostępnianiu informacji gospodarczych polegających na przyjmowaniu takich informacji od wierzycieli, przechowywaniu ich i ujawnianiu. Wierzyciel jest zobowiązany do zawarcia umowy z biurem. Zobowiązanie konsumenta może zostać zgłoszone wtedy, gdy powstało z umów: o kredyt konsumencki, świadczenie usług pocztowych, telekomunikacji, przewozu osób i bagażu w komunikacji masowej, dostarczania energii elektrycznej, gazu, oleju opałowego, wody i odprowadzania ścieków, wywozu nieczystości, dostawy energii cieplnej, a łączna kwota wymagalnego zobowiązania wynosi co najmniej 200 zł i jest ono wymagalne od co najmniej 60 dni, a nadto upłynął co najmniej miesiąc od wysłania przez wierzyciela wezwania do zapłaty zawierającego ostrzeżenie o zamiarze przekazania danych do BIG z podaniem jego nazwy.

CAŁKOWITA KWOTA DO ZAPŁATY PRZEZ KONSUMENTA - to suma całkowitego kosztu kredytu i całkowitej kwoty kredytu. Całkowity koszt kredytu to wszelkie koszty, jakie musi opłacić osoba zaciągająca kredyt. Składają się na nie: oprocentowanie, odsetki, marża, prowizja, ubezpieczenie kredytu, inne opłaty np.: za rozpatrzenie wniosku, za udzielenie kredytu, opłata wstępna i inne.

CAŁKOWITA KWOTA KREDYTU - suma wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt. Będzie to zarówno kwota, którą bank wypłaci konsumentowi „na rękę", ale i kwota, którą przeleje np. na spłatę poprzedniego kredytu konsumenta lub na konto sprzedawcy za towar lub usługę, które konsument kupuje na kredyt.

[20] Dz. U. 2002, nr 72, poz. 665 ze zm.
[21] Dz. U. 2010, nr 81, poz. 530 ze zm.

CAŁKOWITY KOSZT KREDYTU - wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności:
a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże, jeżeli są znane kredytodawcy;
b) koszty usług dodatkowych, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu;
c) koszt ubezpieczenia spłaty kredytu na wypadek śmierci, inwalidztwa, choroby lub utraty pracy - z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

DOPUSZCZALNE ZADŁUŻENIE - dopuszczalne zadłużenie dotyczy sytuacji, gdy wysokość płaconych rat nie przekracza połowy dochodów netto gospodarstwa domowego.

EURIBOR (Euro Interbank Offered Rate) - średnia stopa procentowa, po jakiej największe banki w strefie EURO są skłonne innym bankom udzielić pożyczki w euro na ustalony okres. Wartość stóp procentowych ustalana jest zgodnie z definicją uchwaloną przez Europejską Federację Bankową (http://www.euribor.org).

FIRMY POŻYCZKOWE - podmioty udzielające pożyczek (nie banki i SKOK-i). Firmy tego typu są także obligowane przepisami ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2011, nr 126, poz. 715 ze zm.) do podawania informacji o rzeczywistej, rocznej stopie procentowej. Firmy pożyczkowe, co do zasady, muszą stosować ustawę o kredycie konsumenckim.

KAPITAŁ - w kontekście kredytów/pożyczek jest to kwota, którą pożyczyliśmy od instytucji finansowej. Kredyt/pożyczkę spłaca się w ratach, na które składają się raty kapitałowe i raty odsetkowe. Rata kapitałowa jest równa kwocie kredytu/pożyczki podzielonej przez liczbę rat.

KOMORNIK SĄDOWY - funkcjonariusz publiczny (niebędący urzędnikiem państwowym), działający przy sądzie rejonowym, zajmujący się egzekwowaniem zobowiązań z wyroków, nakazów zapłaty oraz postanowień w sprawach majątkowych. Dodatkowo prowadzi egzekucje z bankowego tytułu wykonawczego, aktu notarialnego, w którym dłużnik dobrowolnie poddał się egzekucji. Komornik wykonuje także inne czynności przekazane na podstawie odrębnych przepisów, m.in. przeprowadza spis inwentarza i sporządza (na zarządzenie sądu lub prokuratora) protokół stanu faktycznego przed wszczęciem procesu sądowego lub przed wydaniem orzeczenia. Komornicy wykonują swoje czynności w sposób przewidziany przez przepisy kodeksu postępowania cywilnego oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, pod nadzorem prezesa właściwego miejscowo sądu rejonowego. Przy wykonywaniu swoich czynności są niezawiśli i podlegają tylko ustawom oraz orzeczeniom sądowym.

KONSOLIDACYJNY KREDYT - rodzaj kredytu (lub pożyczki) przeznaczony na spłatę różnych zaciągniętych wcześniej zobowiązań kredytobiorcy. Konsolidacji mogą podlegać różne kredyty (m.in. gotówkowe, hipoteczne, na zakup towarów i usług). Podstawowym atutem konsolidacji jest zamiana kilku kredytów na jeden, długoterminowy o niższym oprocentowaniu. Kredyt konsolidacyjny dzieli się na: konsolidacyjny hipoteczny oraz konsolidacyjny gotówkowy bez zabezpieczenia hipoteką, maksymalnie na 10 lat (jego koszt jest zdecydowanie wyższy niż kredytu konsolidacyjnego hipotecznego).

KONSUMENT - osoba fizyczna, która dokonuje czynnosci prawnej niezwiazanej bezposrednio z jej dzialalnoscia zawodowa lub gospodarcza. Konsument w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim to osoba, która bierze kredyt „na cele prywatne" lub kupuje na kredyt towary i uslugi przeznaczone na domowe czy osobiste potrzeby. Nie jest konsumentem osoba, która bierze kredyt na potrzeby prowadzonej dzialalnosci gospodarczej, np. na zakup sprzetu do firmy.

KREDYT HIPOTECZNY - dlugoterminowy kredyt zwykle wykorzystywany do sfinansowania zakupu nieruchomosci gruntowej, budowy lub zakupu domu, zabezpieczony hipoteka na nieruchomosci stanowiacej wlasnosc kredytobiorcy lub osoby trzeciej, np. rodzica. Oznacza to, ze w przypadku zaprzestania splaty kredytu, bank moze przejac i sprzedac nieruchomosc, na której ustanowiona jest hipoteka.

KREDYT KONSUMENCKI - to kazdy kredyt zaciagniety na cele niezwiazane z dzialalnoscia gospodarcza, w celu finansowania np. codziennych wydatków, zakupu samochodu i innych towarów lub uslug. Umowa pomiedzy konsumentem a przedsiebiorca (niekoniecznie bankiem), dotyczy udzielenia lub przyrzeczenia udzielenia konsumentowi kredytu do kwoty 255, 55 tys. zl lub ich równowartosci w walucie obcej, oprócz kredytów zabezpieczonych hipoteka. Kredyt konsumencki regulowany jest przepisami ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim.

KREDYTOBIORCA - to osoba fizyczna lub prawna, która otrzymala kredyt od kredytodawcy pod warunkiem splaty wraz z odsetkami, w okreslonym terminie. Przy kredycie konsumenckim kredytobiorca moze byc jedynie osoba fizyczna.

KREDYTODAWCA - przedsiebiorca, który w zakresie swojej dzialalnosci gospodarczej lub zawodowej, udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi kredytu.

KREDYT REFINANSOWY - refinansowanie kredytu polega na splacie obecnego kredytu przy uzyciu srodków z kolejnego, który jest tanszy, a warunki splaty bardziej przystepne. Kredyt refinansowy jest bardzo podobny do kredytu konsolidacyjnego. Z ta róznica ze sluzy do splacania kredytów hipotecznych.

KREDYT W RACHUNKU OSZCZĘDNOŚCIOWO-ROZLICZENIOWYM - umowa o kredyt, który kredytodawca udostepnia konsumentowi, umozliwiajac dysponowanie srodkami pienieznymi w wysokosci przekraczajacej srodki pieniezne zgromadzone na rachunku oszczednosciowo - rozliczeniowym konsumenta, np. umowa o limit kredytowy w rachunku.

KWOTA GRANICZNA KREDYTU KONSUMENCKIEGO - obecnie zgodnie z ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, przez umowe o kredyt konsumencki rozumie sie umowe o kredyt w wysokosci nie wiekszej niz 255.550,00 PLN albo równowartosc tej kwoty w walucie innej niz waluta polska.

LIBOR (London Interbank Offered Rate) - oznacza stawki oprocentowania kredytów oferowanych na rynku miedzybankowym w Londynie przez cztery glówne banki: Bankers Trust, Bank of Tokyo, Barclays i National Westminster. Podobnie jak WIBOR podaje sie ja w zaleznosci od terminu, na jaki mialaby byc udzielona pozyczka, oraz w zaleznosci od waluty pozyczki. Stopa ta stanowi podstawe wyznaczania oprocentowania kredytów walutowych. Natomiast stawka 3 miesiecznego LIBOR dla franka szwajcarskiego (która najbardziej interesuje wiekszosc kredytobiorców w naszym kraju) dostepna jest na stronach: http://www.snb.ch/ lub http://www.bankier.pl.

MARŻA - zarobek instytucji finansowej z tytulu udostepnienia kapitalu. Pozyczajac zgromadzone srodki, instytucja finansowa powieksza stope procentowa reprezentujaca cene pozyskanego pieniadza o pewna wielkosc okreslana jako marza. Wysokosc marzy zalezy glównie od oceny ryzyka kredytowego dokonywanej przez instytucje finansowa.

NADMIERNE ZADŁUŻENIE - o nadmiernym zadluzeniu mozna mówic w sytuacji, gdy dluznik traci w sposób trwaly mozliwosc splacania wszystkich swoich dlugów lub gdy istnieje powazne zagrozenie, ze nie bedzie w stanie tego zrobic w momencie uplywu terminu splaty.

OCENA RYZYKA KREDYTOWEGO - ocena ryzyka mogacego obnizyc zdolnosc konsumenta do splaty zaciagnietego kredytu wraz z odsetkami w terminach okreslonych w umowie o kredyt konsumencki, dokonywana przez kredytodawce. Np. ocena ryzyka zwiazanego z rzetelnoscia kredytobiorcy i jego motywacji do splaty.

ODSETKI OD KREDYTU - to koszt, jaki musi poniesc kredytobiorca za korzystanie (przez okreslony czas) z pozyczonych pieniedzy. Odsetki nalicza sie zwykle wedlug ustalonej stopy procentowej od kwoty kapitalu.

OPROCENTOWANIE/STOPA PROCENTOWA - miernik przychodu, jaki przysluguje posiadaczowi kapitalu z racji udostepniania go innym. Najczesciej oprocentowanie podawane jest w skali roku.

OPROCENTOWANIE NOMINALNE - to koszty pozyczki od pozyczonego kapitalu (kwoty kredytu lub pozyczki) w ujeciu rocznym. Wysokosc oprocentowania nominalnego nie moze przekroczyc czterokrotnej wartosci obowiazujacej stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. W przeciwienstwie do RRSO oprocentowanie nominalne nie obejmuje zadnych dodatkowych oplat zwiazanych z przyznaniem kredytu (tj. oplaty za rozpatrzenie wniosku, prowizje, odsetki, koszty ubezpieczenia itp.)

PARABANK - instytucja prowadzaca dzialalnosc gospodarcza polegajaca na oferowaniu uslug i produktów finansowych podobnych do uslug bankowych i w obszarze nieobjetym nadzorem finansowym KNF.

PŁYNNOŚĆ FINANSOWA - zdolność do terminowego regulowania rat kredytów, pożyczek i innych krótkoterminowych zobowiązań. Zarządzanie płynnością finansową ma na celu utrzymywanie odpowiedniej ilości środków pieniężnych na terminowe realizowanie spłat zobowiązań. Brak płynności finansowej może doprowadzić do nadmiernego zadłużenia, a w efekcie do upadłości konsumenckiej.

POŚREDNIK KREDYTOWY - przedsiębiorca inny niż kredytodawca, który w zakresie swojej działalności gospodarczej lub zawodowej dokonuje czynności faktycznych lub prawnych związanych z przygotowaniem, oferowaniem lub zawieraniem umowy o kredyt, uzyskując z tego tytułu od konsumenta lub od kredytodawcy jakiekolwiek korzyści majątkowe (wynagrodzenie, prowizje, opłaty itp.).

PROWIZJA - to wynagrodzenie za dokonanie czynności związanych z zawarciem umowy. Prowizja jest opłatą jednorazową, pobieraną przez instytucje finansowe w momencie udzielenia kredytu.

PRZEKROCZENIE - jest to każde, inne niż kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym, akceptowane przez kredytodawcę przekroczenie kwoty środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym lub kwoty udzielonego kredytu w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym.

RATA KREDYTOWA - to część kwoty, jaką musi zapłacić kredytobiorca wierzycielowi (np. bankowi) z tytułu zaciągniętego kredytu. Rata składa się z części kapitałowej i odsetkowej.

RATY MALEJĄCE - to raty, których wysokość zmniejsza się przez cały okres kredytowania (podobnie jak w przypadku raty stałej część odsetkowa maleje, lecz kapitałowa pozostaje niezmienna).

RATY RÓWNE (inaczej STAŁE, ANNUITETOWE) - to raty, których wysokość jest stała przez cały okres kredytowania (zmienia się jedynie stosunek części kapitałowej do odsetkowej - kapitał rośnie, a odsetki maleją w miarę upływu czasu).

RESTRUKTURYZACJA ZADŁUŻENIA - restrukturyzacja długu, zmiana struktury zobowiązań, najczęściej przeterminowanych, pod względem ich liczby, okresu i sposobu spłaty oraz wysokości oprocentowania, dokonywana za zgodą wierzycieli w celu obniżenia kosztów obsługi zadłużenia. Restrukturyzacja długu może nastąpić na drodze konsolidacji długu, tj. połączenia kilku pożyczek od tego samego wierzyciela w jedną.

RYZYKO KREDYTOWE - ryzyko, jakie ponosi instytucja finansowa udzielając kredytu. Jest to głównie ryzyko niespłacenia kredytu przez klienta (całości kredytu i odsetek bądź jego części) oraz ryzyko unieruchomienia tj. niedotrzymania przez klienta terminów spłat kapitału i odsetek.

RYZYKO KURSOWE - występuje w przypadku kredytów walutowych, tzn. takich kredytów, których kwota została określona nie w złotych tylko w innej walucie. Związane jest z możliwością wystąpienia zmiany kursu waluty, w której został zaciągnięty kredyt i zawsze ponoszone jest przez kredytobiorcę. Oznacza to, że wyrażona w złotych kwota niezbędna do spłaty miesięcznej raty kredytu waha się w zależności od aktualnej wysokości kursu waluty, w której został udzielony kredyt.

RZECZYWISTA ROCZNA STOPA OPROCENTOWANIA (RRSO) - całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym.

STAŁA STOPA OPROCENTOWANIA KREDYTU - stopa oprocentowania kredytu określona wyłącznie w umowie o kredyt (nie np. w tabeli opłat i prowizji), obowiązująca przez cały czas trwania umowy lub ustalona na pewne okresy trwania umowy. Jej wielkość nie ulega zmianie w zależności od sytuacji rynkowej. Jest to wynagrodzenie za udostępnienie środków finansowych.

STOPA OPROCENTOWANIA KREDYTU - stopa oprocentowania wyrażona jako stałe lub zmienne oprocentowanie stosowane do całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym. Jest jednym z elementów składających się na całkowity koszt kredytu.

STOPA REFERENCYJNA - stopa oprocentowania służąca za podstawę ustalenia oprocentowania kredytu, odnosząca się do minimalnego oprocentowania podstawowych operacji otwartego rynku prowadzonych przez Narodowy Bank Polski, ustalana przez Radę Polityki Pieniężnej, ogłaszana w Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego. Wartość stopy referencyjnej można znaleźć na stronie www.nbp.pl. Kredytodawca lub pośrednik kredytowy jest zobowiązany do udostępniania informacji o wysokości stopy referencyjnej w lokalu służącym do obsługi konsumenta, jeżeli zawiera z konsumentem umowę o kredyt, zgodnie z którą wysokość stopy oprocentowania kredytu uzależniona jest od wysokości stopy referencyjnej.

UMOWA O KREDYT KONSUMENCKI ZAWIERANA NA ODLEGŁOŚĆ - umowa o kredyt konsumencki zawierana z konsumentem bez jednoczesnej obecności obu stron, przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość, o której mowa w ustawie z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny[21] np.: za pośrednictwem strony internetowej, poczty elektronicznej, faksu, telefonu, przy użyciu formularza zamówienia wydrukowanego w prasie.

UMOWA O KREDYT WIĄZANY - umowa o kredyt finansująca nabycie towaru lub usługi, także prawa, które nabywamy na podstawie innej umowy (np.: umowy sprzedaży), a obie te umowy są ze sobą powiązane. Z umową o kredyt wiązany będziemy mieli do czynienia, gdy:

a) sprzedawca lub usługodawca udziela kredytu konsumentowi i jednocześnie sprzedaje dany towar i usługę; czyli ta sama firma jest jednocześnie kredytodawcą i sprzedawcą,
b) nabycie towaru lub usługi jest finansowane przez kredytodawcę, który współpracuje ze sprzedawcą lub usługodawcą w związku z przygotowaniem lub zawarciem umowy o kredyt, albo
c) nabycie towaru lub usługi jest finansowane przez kredytodawcę, a towar lub usługa są szczegółowo określone w umowie o kredyt.

[21] Dz. U. 2000, nr 22, poz. 271, ze zm.

WIBOR (Warsaw Interbank Offered Rate) - oznacza wysokość oprocentowania pożyczek na polskim rynku międzybankowym. Podaje się ją w zależności od terminu, na jaki miałaby być udzielona pożyczka. Wartość ustalana jest w każdy dzień roboczy o godzinie 11.00, przez ACI - Stowarzyszenie Dealerów (dawniej Forex Polska), na podstawie ofert złożonych przez 13 banków, po odrzuceniu dwóch najwyższych i dwóch najniższych wielkości. Aktualną wartość WIBOR można znaleźć na stronie: http://www.money.pl/pieniadze/depozyty/zlotowe/.

WIERZYCIEL - pod pojęciem wierzyciela rozumiemy podmiot, który ze względu na powstałe zobowiązanie jest uprawniony do otrzymania od dłużnika określonego świadczenia. W stosunku kredytowym kredytodawca, który udziela konsumentowi kredytu, staje się jego wierzycielem, zaś ten konsument względem kredytobiorcy jest dłużnikiem.

WIERZYTELNOŚĆ - uprawnienie wierzyciela do otrzymania świadczenia od dłużnika określa się jako wierzytelność, a zobowiązanie dłużnika względem wierzyciela długiem.

WINDYKACJA - dochodzenie należności banku, SKOK-u lub innej instytucji finansowej, jest działaniem podejmowanym dla odzyskania należności, wynikających z umowy o kredyt, pożyczki lub innych umów dotyczących usług bankowych. Postępowanie takie jest podejmowane przede wszystkim wtedy, gdy upłynie termin płatności kredytu, pożyczki lub odsetek albo w przypadku wypowiedzenia umowy. Może być prowadzona w drodze postępowania sądowego lub pozasądowego, czyli polegającego m. in. na takich działaniach, jak wzywanie do zapłaty czy upominanie.

WINDYKATOR - osoba zajmująca się odzyskiwaniem wierzytelności. Windykator nie korzysta z uprawnień przysługujących komornikowi.

WYKLUCZENIE FINANSOWE - to brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z produktów i usług finansowych.

ZABEZPIECZENIE KREDYTU - to zabezpieczenie gwarantujące wierzycielowi spłatę jego należności. W kredytach konsumenckich mogą być stosowane np.: weksel „z klauzulą" „nie na zlecenie", poręcznie, zastaw, hipoteka, ubezpieczenie kredytu itp.

ZDOLNOŚĆ KREDYTOWA - to zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK)

Jeśli potrzebujesz pomocy w sprawach konsumenckich związanych np. z zakupami lub z zakresu usług finansowych, służby zdrowia, ochrony danych osobowych, usług turystycznych czy telekomunikacyjnych, możesz skorzystać z bardzo przydatnej wyszukiwarki instytucji konsumenckich dostępnej na stronie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów www.uokik.gov.pl.

Na stronie znajdują się dane adresowe do miejskich i powiatowych rzeczników konsumentów oraz pozarządowych organizacji, świadczących bezpłatną pomoc konsumentom. W celu odnalezienia instytucji najbliżej swojego miejsca zamieszkania, warto również skorzystać z bezpłatnej infolinii konsumenckiej. Pod numerem 800 007 707, od poniedziałku do piątku w godz. 9.00-17.00, prawnicy udzielają bezpłatnie informacji, jak radzić sobie w problematycznych sytuacjach oraz do jakiej instytucji konsumenckiej zwrócić się po pomoc. Na wsparcie specjalistów konsumenci mogą również liczyć w ramach centrum e-porad. Wystarczy skorzystać z adresu: porady@dlakonsumentow.pl, by uzyskać bezpłatną poradę prawną.

Pomoc możesz także uzyskać w poniższych instytucjach:

Bankowy Arbitraż Konsumencki
ul. Kruczkowskiego 8
00-380 Warszawa tel. 22 48-68-400 www.zbp.pl

Bankowy Arbitraż Konsumencki działa przy Związku Banków Polskich i został powołany w celu rozstrzygania sporów pomiędzy konsumentami - klientami banków a bankami w zakresie roszczeń pieniężnych z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania przez bank czynności bankowych lub innych czynności na rzecz konsumenta.

Sąd Polubowny przy Komisji Nadzoru Finansowego
pl. Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa
tel. 22 26-24-054 lub e-mail: sad.polubowny@knf.gov.pl

Sąd rozstrzyga spory pomiędzy wszystkimi uczestnikami rynku finansowego, w szczególności między konsumentami a podmiotami podlegającymi nadzorowi KNF. Przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Polubownego przy KNF są sprawy, których wartość przekracza 500 zł, jak również o prawa niemajątkowe.

Inne instytucje i organizacje:

Federacja Konsumentów - www.federacja-konsumentow.org.pl
Stowarzyszenie Konsumentów Polskich - www.konsumenci.org
Europejskie Centrum Konsumenckie - www.konsument.gov.pl
Urząd Komunikacji Elektronicznej - www.uke.gov.pl
Rzecznik Ubezpieczonych - www.rzu.gov.pl
Spółdzielczy Arbitraż Konsumencki - www.skef.pl
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich - www.rpo.gov.pl
Urząd Regulacji Energetyki - www.ure.gov.pl
Instytut Żywności i Żywienia - www.izz.waw.pl
Stowarzyszenie Krzewienia Edukacji Finansowej - www.skef.pl

Ośrodki Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego

Ośrodki, prowadzone przez Stowarzyszenie Krzewienia Edukacji Finansowej, udzielają bezpłatnej pomocy w zakresie poradnictwa finansowego, prawnego i doradztwa konsumenckiego. Zapewniają pomoc każdemu, kto ma problemy finansowe.

Ośrodek Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego w Białej Podlaskiej
ul. Francuska 136, 21-500 Biała Podlaska
tel. 83 411-10-47
e-mail: odfik-bialapodlaska@skef.pl

Ośrodek Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego w Gdyni
ul. Legionów 126, 81-472 Gdynia
tel. 58 624-98-76
e-mail: odfik-gdynia@skef.pl

Ośrodek Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego w Krakowie
ul. Rynek Dębnicki 13/5, 30-319 Kraków
tel. 12 684-35-83
e-mail: odfik-krakow@skef.pl

Ośrodek Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego w Warszawie
ul. Korotyńskiego 26 a, 2-123 Warszawa
tel. 22 848-08-46
e-mail: odfik-warszawa@skef.pl

Ośrodek Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego we Wrocławiu
ul. Rynek 8 / 1a, 50-106 Wrocław
tel. 71 341-05-76
e-mail: odfik-wroclaw@skef.pl

7. Bibliografia

Publikacje

Gůowacka M., Karmasz I., Koůodziejczyk K., Koszyk S., Szkiela W., *Jak spůaaă, aby nie půakaă. Jak uniknŕă problemów z zaciŕgnićtym kredytem*, Stowarzyszenie Krzewienia Edukacji Finansowej, Gdynia 2011

Upadůoúć konsumencka (ulotka informacyjna), Stowarzyszenie Krzewienia Edukacji Finansowej, Gdynia 2011

Ůabenda Krzysztof Piotr, *Budýet domowy pod kontrolŕ*, Gliwice 2011

Winget Larry, *Jesteúbez grosza na wůasneýyczenie*, Warszawa 2010

Wieczorek D. *Ýyj finansowo! Czyli jak zarzŕdzaă finansami w ýyciu osobistym*, wyd. 2, Wydawnictwo Stowarzyszenie Krzewienia Edukacji Finansowej, Gdynia 2009

Przewodnik po dobrych praktykach w zakresie edukacji finansowej i pomocy dla osób nadmiernie zadůuýonych. Zebrań i opracowań Krzysztof P. Ůabenda, Gdynia 2007

Akty prawne

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. 1964, nr 16, poz. 93 ze zm.)

Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2011, nr 126, poz. 715 ze zm.)

Ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2001, nr 100, poz. 1081 ze zm.)

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. 2002, nr 72, poz. 665 ze zm.)

Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadůoúciowe i naprawcze (Dz. U. 2003, nr 60, poz. 535 ze zm.)

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. 2005, nr 183, poz. 1538 ze zm.)

Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz. U. 1995, nr 4, poz. 18 ze zm.)

Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych (Dz. U. 1996, nr 1, poz. 2 ze zm.)

Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy o spółdzielczych kasach oszczćdnoúciowo - kredytowych (Dz. U. 2012, nr 0, poz. 855 ze zm.) Ustawa weszůa w ýycie w dn. 27.10.2012 r.

Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu sić i bankach zrzeszajŕcych (Dz. U. 2000, nr 119, poz. 1252 ze zm.)

Ustawa z dnia 16 wrzeúnia 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. 1982, nr 30, poz. 210 ze zm.)

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. 1997, nr 140, poz. 938 ze zm.)

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych (Dz. U. 1997, nr 140, poz. 940 ze zm.)

Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. 2007, nr 171, poz. 1206 ze zm.)

Ustawa z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. 2000, nr 22, poz. 271 ze zm.)

Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. 2010, nr 81, poz. 530 ze zm.)

Źródła internetowe

Portale internetowe: www.bankier.pl, www.homebroker.pl, www.nbportal.pl, www.money.pl, www.expander.pl
http://www.bankier.pl/fo/kredyty/components/elw/index.html?zakladka=euribor data odczytu: 11.09.2012
http://www.bankier.pl/fo/kredyty/components/elw/index.html?zakladka=libor data odczytu: 11.09.2012
http://www.federacja-konsumentow.org.pl/story.php?story=872 data odczytu: 06.07.2012
http://www.federacja-konsumentow.org.pl data odczytu: 04.07.2012
http://mfiles.pl/pl/index.php/Ryzyko_kursowe data odczytu: 04.07.2012
http://www.nbportal.pl/pl/commonPages/EconomicsEntryDetails?entryId=90&pageId=22899 data odczytu: 6.07.2012
http://www.uokik.gov.pl/faq_kredyty_pozyczki_lokaty.php#faq1239 data odczytu: 14.08.2012
http://pl.wikipedia.org/wiki/Parabank data odczytu: 23.08.2012
http://pl.wikipedia.org/wiki/Ryzyko_walutowe data odczytu: 06.07.2012
http://pl.wikipedia.org/wiki/Stopa_procentowa data odczytu: 07.09.2012
http://pl.wikipedia.org/wiki/WIBOR data odczytu: 11.09.2012
http://www.zbp.pl/site.php?s=MTMyMTQ4MTc data odczytu: 04.07.2012
http://zrozumfinanse.pl/poland/portal/slownik/slownik_102.htm#dict_104 data odczytu: 11.09.2012
http://zrozumfinanse.pl/poland/portal/slownik/slownik_125.htm#dict_304 data odczytu: 11.09.2012

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa
Tel. 22 55 60 800
e-mail: uokik@uokik.gov.pl
www.uokik.gov.pl